

DOMOVINA

Upravništvo in uredništvo »DOMOVINE« Ljubljana, Knaflijeva ul. št. 5. II nadstrop., telefoni od 3122 do 3126. Račun poštne hranilnice, podruž. v Ljubljani št. 10.711.

Izhaja vsak četrtek

Naročnina za tuzemstvo: četrletno 9, polletno 18, celoletno 36 din; za inozemstvo razen Amerike: četrletno 12, polletno 24, celoletno 48 din. — Amerika letno 1 dolar

Vsa naša notranja politika je zaposlena s prenosom oblasti na banovino Hrvatsko. Kljub nekim dogodkom, ki mečejo kaj čudno luč na temeljne pojme o državi pri nekih slojih hrvatskega naroda, smemo pričakovati, da se bo ta prenos izvršil brez hujših pretresljajev. Pri vsem navdušenju, ki je zajelo bratski hrvatski narod spriču ugoditve dolgoletnih njegovih želj po samostojnejšem delovanju v mejah hrvatske zemlje, pa se vendar čujejo glasovi resnih in uvidevnih gospodarstvenikov, ki trdijo, da je vsakdanje, trpko življenje dokaj različno od še tako iskrenega narodnega zanosa.

Spodbujeni po hrvatskem zgledu nekateri tudi pri nas kar ne morejo več počakati, kako bodo naši številčno in tudi gospodarsko močnejši bratje uredili svoj novi dom, temveč zahtevajo, da uredimo tudi našo slovensko narodno skupnost kar na slepo po hrvatskem vzorcu. Če pa velja kje stari in že tolikokrat preizkušeni rek: Ni vse za vsakogar, mu gre vse uvaževanje vprav v tako važnih odločitvah, ko se postavljajo temelji za ves naš bodoči narodni razvoj. Vsaki stavbi je treba predvsem močnih temeljev, da ne bo že prvi piš pometel z našo novo hišo.

Naravnost bridka skrb mora zato zajeti vsakogar, kdor čita o teh zadevah tako lahkomišelnih besede, kakor jih je zapisal zadnji »Domoljub« v uvodniku pod naslovom »Kaj ograža slovenske koristi«, kakor sledi:

Pri nas Slovencih pa so se ravno sedaj, ko je prišel čas, da bi utrgali sad našega dvajsetletnega avtonomističnega prizadevanja pojavili neki tako zvani gospodarstveniki, ki pravijo, da bi bila Slovincem tako obsežna samouprava, kakor so jo dobili Hrvați, bolj v škodo kakor v korist. Takole pravijo: »Res je, Slovenci plačamo 200 milijonov več davka kot bi jih plačali, če bi se davki pobirali povsod pravično po gospodarski moči in po številu prebivalcev. Res je tudi, da uvozimo v Slovenijo letno iz južnejših krajev države poljedelskih proizvodov za 200 milijonov din, res pa da je tudi to, da prodamo v jugovzhodne kraje naše države industrijskih in obrtnih izdelkov veliko več, to je za eno milijardo dinarjev.

Kam pojde tudi naš naraščaj, če si bomo s preširoko samoupravo zgradili pot k našim bratom? To so v glavnem pomisleki teh gospodarstvenikov, oziroma zagovornikov sedanjega stanja.

Čeprav so številke pri nas preveč plačanih davkov in k nam uvoženih poljedelskih proizvodov precej nizko odmerjene in one — za iz Slovenije izvožene industrijske proizvode — zelo visoko, bomo vzeli te številke v pretres. Poglejmo, kdo ima od sedanjega stanja dobiček! Še vedno živi pri nas 60% prebivalstva od dohodkov zemlje. Slovenski kmet živi ves čas po vojni iz leta v leto slabše. To dejstvo so ugotovljale in ugotovile že razne ankete, posvetovanja, brošure in celo povesti v knjigah. Včasih so bile glavni predmet naših povesti ljubezen in celo strast slovenskega kmeta do svoje zemlje, sedaj pa da je ravno narobe, ljudje da bežijo z nje. Rozlog je čisto enostaven. Kmet ski človek ima še prav takšno ljubezen do zemlje, kakor jo je imel prej on in njegovi

predniki, toda s samo ljubeznijo ne more obupati in oblačiti svoje družine in preskrbeti sredstva za zadostitev še tako skromnim telesnim in dušnim potrebam. Kratko in malo, naš kmet ni sposoben vzdržati konkurence, ki prihaja z jugovzhoda naše države. Pri nas je treba tako rekoč vsako rastlinico posebej okopavati, opleti, osuti, zemlji gnojiti itd. Na jugovzhodu je zemlja dobra, ni ji treba gnojiti, delo pa opravi stroj. To je razlog, da gre naše poljedelstvo navzdol kljub temu, da imamo Kmetijsko zbornico, Kmetisko zvezo, okrajne poljedelske referente itd. itd.

Če bi se z uvedbo slovenske samouprave zgodilo, da bi našim industrijskim izdelkom na jugovzhod države zaprli pot, bomo mi zaprli pot njihovim poljedelskim produktom in naš kmet si bo zopet opomogel.

Sicer pa od tiste milijarde, kolikor da so vredni industrijski in obrtni izdelki, ki jih Slovenija pošilja v jugovzhodne kraje naše države, nam ne ostane veliko. Kapital skoraj vseh industrij v Sloveniji je v rokah tujih neslovenskih kapitalistov, od katerih večina niso niti naši državljani. Ti spravijo dobiček. Naše občine in mesta pa, v katerih se nahaja industrija, imajo od tega razmera le malo koristi in še te kmalu ne bo več, če pojde tako naprej. Skoro vsak teden čitamo namreč v dnevnih časopisih tekem zadnjih let poročila, da se ta in ta industrija, ki je imela svoj sedež v Sloveniji, seli v Beograd. Zakaj tako? Samo zaradi davkov. Ze 19. decembra 1937 je pisalo zagrebško trgovsko in gospodarsko glasilo »Jugoslovanski Lloyd«, ko so Zedinjene tvornice stekla prenesle glavni del produkcije iz Slovenije v Beograd, da so se za ta korak odločile edinole zaradi davčne obremenitve v dravski banovini, kjer je davčna obremenitev več kot desetkrat večja kot znaša davčna obremenitev na področju Beograda. Mesto Beograd ima izredno privilegirano stališče v Jugoslaviji. Banovinskih davkov tem sploh ne poznajo, vse mestne občinske doklade pa znašajo le 20%. Za vse potrebe, za katere morajo izven Beograda skrbeti in plačevati banovine, skrbe in plačuje v Beogradu država z denarjem, ki se tam steka iz vse države.

Če se ta izredni privilegij iz Beograda ne bo takoj odpravil, bodo kmalu vse industrijske tvrdke iz Slovenije prenesle svoj sedež tja dol, sčasoma pa tudi stroje, pri nas pa bodo pustile zgarano delavstvo občinam v breme.

Ni treba tu nobene šolane pameti, niti ne gostobesednih advokatov, že navaden neskarjeni kmečki razum vam pove, da tisti, ki je tako površno napisal članek o tako važni zadevi, nima niti najpreprostejšega vpogleda v naš nezavidljivi položaj. Lepo je reči, mi Slovenci plačamo 200 milijonov preveč davkov letno, pri tem pa kar na lepem zamolčati, kdo plača teh 200 milijonov. Naš kmet plačuje najmanjšo zemljarino v vsej Evropi, prav tako ne plačujejo tudi drugi delovni razredi tega presežka, temveč ga plača tuja industrija, ki žanje leto za letom s pomočjo vse naše krvi lepe dobičke. Teh 200 milijonov dobi ona obilno povrnjenih iz jugovzhodnih krajev naše države, od koder

potegne vsako leto, kakor prizna »Domoljub«, za 1 milijardo dinarjev. Kaj ni dalje naravnost smešno spotikanje na tistih 200 milijonih din, ki jih plačuje Slovenija letno za živčev v izvenslovenske kmetijske okolišine pri tem še tarnati, da naš kmet ne more tekmovali z njimi v ceni, v isti sapi pa zapisati, da si bo naš kmet opomogel, če bomo mi zaprli pot tem cenenim kmečkim pridelkom. Vprašam gospoda, ki je to pisal — deloven člo vek ne zmore takšne neumnosti — kam kani izvažati izdelke naše industrije in obrti in za kakšno ceno, če bi jih naše južnovzhodne pokrajine ne hotele več od nas, in kakšne plače misli z radodarno roko nasipati našemu delavstvu, da bo moglo kupovati od našega kmeta potem za polovico dražje njegove pridelke. Sicer pa ta gospod menda nič ne ve, da naše kmetijstvo še dolgo, dolgo let ne bo moglo kriti življenjskih potreb naše dežele.

Zakaj naš kmet drago pridelava svoje pridelke in ne more tekmovali s svojimi izvenslovenskimi tovariši? Zato, ker so prenikli hektarski donosi, to se pravi, da pridelava pre malo na svoji zemlji. Tu mu ne bo pomagala ne Kmetijska zbornica, ne Kmetiska zveza in ne kmetijski referent, ker so to papirnate ustanove, ki imajo svoje papirnate programe, ne dajo pa niti grižljaja kruha kmetu. Dajte našemu kmetu namesto brezglavih anket in brošur najprej dobrega semena, pa bo kmalu viden napredek. Če pa prodaja celo banovinska ustanova semensko pšenico po 300 din za 100 kg, kako naj si jo privoščiti naš siromašen kmet.

Eno bi še radi vedeli od »Domoljuba«. Kaj mislijo ukreniti z našimi podjetji, ki so že prenesla svoj sedež v Beograd? Tisto s prenosom sedeža je namreč takole: Pred desetimi leti je preneslo svoj sedež v Zagreb veliko tekstilno podjetje, ki je dajalo občini svojega kraja obilnih letnih 100 000 din doklad, danes daje kljub izdatnemu povečanju obrata komaj 10 000 din doklad letno. Ali bo tem podjetjem ukazano, naj prinesejo sedež nazaj in kako se bo to izvedlo. Danes je po zaslugi preobilne domače obdavčbe vse breme človeške žindre iz naših industrij naloženo na izgarana kmetška pleča.

× **Poljski ujetniki na nemških kmetijah.** Po dosedanjih nemških podatkih so Nemci zaposlili v svojem kmetijstvu okoli 110.000 poljskih vojni ujetnikov. Njihovo število pa bo v kratkem naraslo. Veliko število ujetnikov bo ugodno vplivalo in pomeni znatno razbremenitev za ostalo gospodarstvo. Predvsem pa streme Nemci obnoviti industrijsko delo v Zgornji Šleziji in področju Olse. Tu je pomembna premogovina in železna industrija. Nemci pravijo, da so bili v Poljski delovni uradi že, ko boji v najbližji okolici še niso bili končani.

× **Nemški kmetje so dobili nalog, da morajo priglasiti oblastem, koliko glav živine, prašičev, kur, zajcev imajo in koliko jajc nese njihova perutnina.** Zasebniki so morali vojaški oblasti oddati vse pse, ki so visoki 50 do 70 cm in stari manj kakor sedem let.

Zaščita živine, živiljenjskih potrebščin in hrane

Te dni so izšle uradne določbe, ki dajejo posebna navodila za zaščito živine, živiljenjskih potrebščin in hrane. Splošno navodilo glede živine velja, da je v primeru nevarnosti treba imeti živino izven naseljenih krajev. Živiljenjske potrebščine in hrana pa naj bodo kar najboljše zavarovane pred požarom in pred zastrupljenjem z bojnimistrupi.

Živino je treba v naseljih odpeljati kakih 500 metrov proč od zgradb in po možnosti v najbližje gozdčice, sadovnjake ali zaraščena zemljišča in slično. Preveliko število skupaj nagnane živine je za napadalca iz zraka lahko bolj ugoden cilj kakor hlev. Zato je treba živino razgnati in razpostaviti tako, da bo varna tudi pred strupenimi plini. — V primerih kadar gre za dragocene živali, na primer piemensko živino, drage jahalne konje itd., je najboljšo nabaviti zanje posebne maske, gumirano odejo itd.

Živiljenjske potrebščine, katerih ni mogoče shraniti in obdržati v dobro zavarovanih skladiščih, je treba zavarovati s konzerviranjem, zavijanjem v voščeno platno ali papir, zavijanjem v papir ter shraniti v hladilnikih ali ledenicah. Suha hrana, ki nima v sebi mnogo vlage, se lahko hrani v navadnih lesenih zabojih, če so zaboji ob špranjah zalepljeni

s papirjem. Po možnosti naj se ne napravljajo preveč velika skladišča in skrivališča za hrano. Vse to, kar velja za zavarovanje živiljenjskih potrebščin, velja tudi za živalsko krmo.

Zavedati se moramo, da se tekočine in tekoča hrana lahko mnogo hitreje zastrupijo, kakor druga živila, zaradi tega jih moramo hraniti v hermetično zaprtih posodah. Glede vodnjakov ne smemo pozabiti, da morajo biti pokriti z betonsko ploščo. Zastrupljene tekočine moramo takoj uničiti, zastrupljeno hrano pa sežgati ali pa politi s klorovo raztopino in zakopati globoko v zemljo. Vedno pa se moramo izogibati uživanja vode, ki je bila shranjena v odprtih posodah, ali vodnjakih, sumljivo hrano pa moramo preizkusiti tako, da jo damo najprej živalim.

Vsaka hiša naj ima zalogo živiljenjskih potrebščin. Ta zaloga mora za primer potrebe biti tolikšna da živi družina lahko ves teden brez dokupovanja živil. Trgovine z živiljenjskimi potrebščinami pa so obvezane, da imajo zalogo živil, ki zadostuje za en mesec dni. To je neobhodno potrebno, ker bi se lahko zgodilo, da bi zaradi bombardiranja ali plinskega napada postale velike zaloge v skladiščih za živila neuporabne.

Hranjevanje živil

za dalje časa

Nima pomena, da kopičiš živila, toda če jih imaš nekaj malega na zalogi, je pač zmerom dobro Posamezna živila hraniti za daljše dobo je pa zmerom tvegano. Za shrambo moramo imeti predvsem suh, zračen in hladen prostor. Najvažnejše živilo je moka. Pšenična moka se ohrani najbolje in je stara še izdatnejša in okusnejša. Seveda mora biti pravilno hranjena. Če jo damo v vrečo, moramo to vrečo večkrat obrniti, tako da ni zmerom v isti legi. Tudi moramo moko vsaj enkrat na teden zrahljati z vevnico in enkrat na mesec presejati. Moka se strne v ke-

pice; če je pri miru, se nekako sesede, kar lahko opazimo že če jo imamo v prav majhnih količinah v papirnatih vrečici. Moramo jo večkrat prerahljati in če jo potrebujemo za kakršnokoli pecivo, jo moramo presejati da se prezrači pri tem ker je tako se nam pecivo posreči. Bela moka se s skrbno nego ohrani tudi nekaj let. Ržena moka je manj odporna. Ravnanje moramo prav tako skrbno z njo, toda ržena rada preižgari. V ajdovi moki se zaredijo radi molji in tudi kmalu zažene. Ni varno da bi se z njo na debelo zalozili. Ista velja za turščično moko.

turščični in pšenični zdrob. V zdrobu se zaredijo kmalu črvički, če ga večkrat ne prevejamo in presejemo. Zato se hranijo ta živila bolje v zrnju in se sproti dajejo v mlin, ker je žito lažje hraniti kakor mlevski izdelek. Tudi žito je treba od časa do časa prevejati in premetati v drugo posodo. Kaše tudi ne moremo dolgo hraniti, ker hitro zažene. Ječmen se ohrani daljšo dobo, tudi leto dni. Pri vseh teh živilih pa velja isto kakor za moko. Večkrat jih je treba prezračiti, prerahljati in preložiti v drugo posodo ali vreče. Tudi kašo in ječmen je treba presejati, da se pri tem otrese moka, ki se nabere na zrnju in ki pospešuje črvičnost in grenkobo.

Fižol, grah in leča se dolgo ohranijo, vsaj od ene letnine do druge. Fižol moramo skrbno prebrati in vse smeti izločiti, nato ga hraniti v vrečici ali lesenem zabojčku. Pri leči moramo paziti, da ni zarodek kukca v njej. To je majhen črn hrošček, ki ga včasih opazimo v leči šele tedaj ko jo namočimo. Lahko eno samo zrno okuži vso zalogo, ker se hitro razmnožuje. Moramo jo skrbno prebrati, morda tudi oprati in potem dobro posušiti, preden jo hranimo. V grahu se rad zaredi črv. Skrbno je treba pregledati tudi tega od časa do časa in načeta zrna izločiti.

Riž se ohrani za dolgo dobo. Skodljivcev ni, pa tudi kukce. Toda med rižem ga lažje opazimo in odstranimo kakor med ječo. Testenine kupljene niso dobre niti presveže niti prestare. V obeh primerih se razkuha. Stare takoj razpadejo v kromu. Dobro morajo biti zavite in od časa do časa zavol premetati ne škoduje.

Olje se v olinatih kantah ali steklenicah v hladnem a zračnem prostoru dolgo, tudi eno leto ohrani dobro. Dobro pa je, posodo z oljem postaviti še v zaboj, ki se dobro zapira in v tem prostor. V tem prostoru ali vlažnem ne ostane že v nekaj mesecih žarko. Ista je z mastjo.

Brez prav tehtnega razloga pa nikakor ne kaže na debelo kopičiti živil za nedogleden čas.

ZENSKA SPRETNOST

Peter: »Moja žena je kupila tako prikladen divan, da ga samo malo zasučje, pa nastane iz nje več postelja.«

Andrej: »To še nič ni. Kadar pridem pozno iz službe, domov, napravi moja žena iz tega postelje četrto posteljo.«

Andrej Šolar

ROMAN IZ PREDVOJNIM DNI
PO L. THOMI PRIREDIL B. B.

»Tako ko sem prebral.«

»Pa je res lepo in pametno, če hodi človek v šole. Pogosto ko sem vas videl, sem si mislil, da je škoda, če bo takšen človek postal duhovnik, ki bi zmerom čepel doma, zdaj pa vidim, da je dobro, ker ste študirali.«

In potem se je spet zresnil.

»Za marsikaj se vam moram zahvaliti, Silvester,« je rekel. »Toda veste, poglavitno šele pride. Morate mi odkrito reči, ali boste ostali trdni, če se bomo začeli po sodni dejati.«

»Jaz se ne obračam po vetru, Solar. Drugače vam rajši ne bi bil ničesar povedal.«

»In če vas smem prositi, ali bi šli zdajle z mano k Ovsenku?«

»Seveda grem.«

In šla sta

»In potem sva bila pri Ovsenku,« je pripovedoval Solar. »In Silvester je vso reč prav tako ponovil kakor pri meni; Ovsenek je dejal, da tudi on zdaj verjame, da bom vsako pravdo dobil. Zdaj bo pa župnik Hrstovec videl!«

»Glej, da ti še enkrat ne izpodleti!« je posvarila žena. »Jeza bo potem še hujska kakor pa je bila prvič.«

»Kaj naj mi izpodleti? Silvester bo govoril zame in on vse dobro pozna. Nekaj Kolaričevih pisem ima in knjigo, kamor mu je rajni župnik zapisal nekaj besed.«

»Zakaj pa gospod Markič ni listka kar obdržal?«

»Tega ni smel.«

»Pa bi bilo boljše.«

»Ne, stara. Ti se premalo razumeš na take reči. Jaz hočem svojo pravico. To mi morajo dati pri našem dnevu pred vsemi ljudmi. In ker hočem to ne smem storiti sam ničesar, kar bi bilo proti zakonom!«

»Če pride le vse v redu, Andrej?«

»Poiđe! Prepričan sem in v soboto bom dobil svojo pravico. Silvester se bo peljal z mano na glavarstvo.«

Izvednil je roke in se veselo zasmel. Potem se je še dolgo pogovarjal z Jožetom o življenju pri vojakih.

Kako je bilo nekoč in kako se je zdaj vse izpremenilo.

XIX

»Ali ne razumete? Saj je vendar vse tako preprosto!« je dejal okrajni glavar Kovatsch in nestrno gledal zdaj Silvestra, zdaj Šolarja. »Ali je tako težavno razumeti?« je še enkrat rekel.

»Da in jaz tega ne bom nikoli razumel,« je dejal Silvester.

»Še enkrat vam bom v razložil, čeprav ne utegnem. Rekli ste mi, da so bile izpo-

»...« Konec. »...« to se pravi da jih ni on sam zapisal.

Kaj je torej zdaj? Ali mislite da bom zdaj preklical svoj sklep in postavil Šolarja za župana? To ne gre in je sploh nemogoče. Razen tega — odkod pa veste, da sem odklonil Šolarjevo izvolitev prav zaradi obdolžitve, ki so na listku napisane?«

»To je vendar v odloku!« je dejal Silvester.

»Ne, Preberite, še enkrat vse natanko! Tam je zapisano, da obdolžitve so že daleč in zastarele, pa tudi dokazane niso. Torej se nisem dosti menil zanje. Toda — zdaj poslušajte! — vera v te trditve je pokazala, da izvoljeni župan ni užival spoštovanja ne pri vseh, toda pri mnogih občanih in to ni, dovoljno kaiti ugled in spoštovanje sta vsakemu človeku potrebna, če boče uživati zupanje.«

»Ali smem zdaj še jaz kaj reči?«

»Da. Saj sem vas še zmerom poslušal, če ste kaj rekli.«

»Pravite da ponarejeni listek za vas prav nič ne pomeni. To vam moram pa že reči, gospod glavar, da danes drugače govorite, kakor ste prvič. Ko sem bil prvič pri vas, sem vas vprašal, zakaj ste me odstavili. Rekli ste, da zato, ker sem imel sitnosti zaradi grdega ravnanja z očetom. To ste mi rekli!«

»Tako razburjeni ste bili, da me niste razumeli.«

»No, no! Dobro sem vas razumel. In Florijan tudi, ki je bil z mano. Ta lahko potrdi.«

Drobne vesti

= **Državna podpora za izvoz kmečkih pridelkov.** V zvezi z zahtevo hrvatskih gospodarskih krogov po reorganizaciji Prizada zahtevajo direktno državno pomoč tudi za one kmečke proizvode, ki so glavni za banovino Hrvatsko, v prvi vrsti za živino in vino. Ako se iz javnih sredstev podpirajo najbolj bogati žitorodni kraji, potem je upravičeno, da se zahteva iz javnih sredstev tudi za izvozno trgovino s kmečkimi pridelki v onih krajih, ki so siromašni in morajo žito kupovati. Zahteva je povsem upravičena in velja v polni meri tudi za slovenskega kmeta, posebno, ker je živinoreja ob sedanjih cenah nemogoča.

= **Sladkor za slajenje mošta.** Ministrski svet je na predlog finančnega ministra izdal pravilnik o delitvi sladkorja brez plačila državne trošarine za slajenje mošta, ki določa naslednje: Za slajenje vinskega mošta v letu 1939 se lahko izda sladkor brez plačila državne trošarine, toda samo v onih krajih, kjer grozdje zaradi izjemnih razmer ni moglo zadosti dozoreti, ali so ga morali zaradi vremenske škode predčasno potrgati. To imajo ugotoviti pod lastno odgovornostjo krajevni kmetijski referenti. Sladkor za slajenje mošta se lahko nabavi brez plačila trošarine preko prodajne centrale za sladkor v Beogradu v duhu določil zakona o vinu in njegovemu pravilniku se lahko odobri nabava sladkorja brez plačila trošarine za slajenje mošta do največ 4 kg sladkorja na 100 litrov mošta. Dovoljenja za dodelitev takega sladkorja brez plačila trošarine bodo dajale pristojne finančne direkcije. Kdor bi sladkor porabil v druge namene, ali bi se pregrešil proti določilom tega dovoljenja, bo kaznovan.

= **Podražitev mila.** Tudi tovarne mila težko premagujejo težkoče zaradi uvoza surovin, ki jih dobivajo iz držav onkraj morja. Rezerve bodo kmalu porabljene. Pri tem je zanimivo, da so domače surovine mnogo dražje od uvoženih. Zato se je podražilo mlo za pranje. V začetku leta se naše tovarne niso mogle dovolj založiti s surovinami zaradi pravih težkoč in je bil dostaj uvoz manjši za 70 odstotkov kakor navadno. Tako upravičujejo tovarnarji podražitev mila, a dolžnost pristojnih oblasti bi bila, da bi vsak primer podražitve blaga preiskale, če je podražitev v resnici upravičen.

»Tako govorite, kakor bi hotel jaz kaj tiniti. Vaše priče ne potrebujem. Kar sem rekel, pri tem ostanem še zdaj.«

»Zdaj pa trdite, da je vse brez pomena?«

»Ni odločilno, pravim. Seveda sem govoril tudi o tej obdolžitvi, ker je bila priložena aktom.«

»Pa je bilo le to poglavitno! Potem ste še rekli, da ne smem trditi, da bi bil listek ponarejen.«

»V odloku je jasno zapisano, zakaj sem volitve razveljavil. Zdaj se ni treba vračati s to pogreto zgodbo.«

»Pa je le resnična. Zaradi znanih dejstev, ste rekli, in zato, ker sem imel sitnosti zaradi očeta.«

»To sem verjel in vaši soobčani so tudi bili o tem prepričani. Vi pa ljudi niste mirno prepričali o nasprotnem, ampak ste zabavljali in se z njimi pretepali. In kdor se tako vede, ne more in ne sme biti župan. Pa pika!«

»Saj niti ne maram biti!«

»Kaj pa hočete sploh od mene?«

»Svojo čast!«

»Ali sem vam jo jaz vzel?«

»Da, vi!«

»Ne razburjajte se, Šolar!« je dejal Silvester. »To nič ne pomaga. Gospod glavar, še eno pripombo mi dovolite! Ves prepir se je začel s tem, da je gospod župnik kazal listek ljudem.«

»No, in?«

»Če se zdaj dokaže, da je listek ponarejen in da je obdolžitev izmišljena, je treba pač vse popraviti.«

= **Rok za vložitev prijav za odmero točilne takse za triletno odmerno razdobje 1940-1942** je po obveščilu davčnega oblastva podaljšan do 15. novembra t. l.

= **Velike nabave direkcije za prehrano.** Direkcija za prehrano, ki se je ustanovila pri kmetijskem ministrstvu, namerava v najkrajšem času nakupiti 15.000 vagonov pšenice 20.000 vagonov koruze, 3.000 vagonov suhih sliv in 500 vagonov marmelade. Izdatke za te nabave bo krila s posebnim posojilom, ki ga bo najela pri Narodni banki.

= **Spet se selita dve industrijski podjetji iz Slovenije.** Slovenija bo spet izgubila dve industrijski podjetji. Tovarna tehničnega olja Hrovat in drug bo prenesla sedež v Beograd, a tudi obrat, tovarniške stroje ter naprave bo preselila v sredino države. Prav tako se namerava preseliti iz Ljubljane znana tovarna pločevinastih izdelkov »Saturnus«.

Sejmi

30. oktobra: Veliki Gaber, Studenec (krški srez).
2. novembra: Cerknica, Mirna Vitanje;
3. novembra: Dravograd (samo živinski), Zagorje ob Savi, Pišce;
4. novembra: Konjice, Sv. Lenart nad Laškim;
5. novembra: Beltinci.

Vrednost denarja

Na naših borzah smo dobili 25. oktobra v devizah (prve številke pomenijo uradne tečaje, druge v oklepajih pa tečaje na svobodnem trgu):

1 angleški funt za 177.65 do 180.85 (za 217.40 do 220.60) din;

100 francoskih frankov za 100.22 do 102.58 (za 112.84 do 125.14) din;

1 ameriški dolar za 44.12 do 44.68 (za 54.60 do 55.20) din;

1 holadski goldinar za 23.54 do 23.70 (za 29.07 do 29.45) din;

Vojna škoda se je trgovala v Zagrebu po 440 din. Nemške klirinške marke so bile po 14.30 din.

Gospodarstvo

Tedenski tržni pregled

GOVED. V ljubljanskem okolišju so se trgovali za kg žive teče dne 12. oktobra 1939:

»Kaj naj se popravi?«
 »Mislim, da bo treba obrekovanje potem preklicati.«
 »In kdo naj ga prekličie? Jaz?«
 »Ne, ampak gospod župnik Hrastovec, ki ga je prinesel na dan.«
 »Pravi! Pa zahtevajte to od njega!«
 »Šolar meni, da bi mu morali vi to ukazati.«
 »Kako naj to storim?«
 »Saj je tudi vas presleparil!«
 »Recimo, da mi je rekel neresnico. Toda zdaj naj ga jaz silim, da bi kaj prekljal. To mora zmerom storiti tisti, ki je užaljen!«
 »Če pa vam je uradno predložil ponarejeno listino?«
 »Saj se človeku mora zmešati!« je vzkliknil Kowatsch. »Govorite, kakor bi bilo sodno ugotovljeno, da gre za ponarejeno listino. Saj je to vendar samo vaša trditev! Kaj naj s tem počnem? Če kaj ukrenem, utegne župnik še mene prijeti. Tega vendar ne smem!«
 »Da tega ne smete?«
 »Ne, ne smem in tudi ne bom storil.«
 »Proti meni ste pa smeli, kaj? Takrat se niste branili, kakor se danes.«
 »Nikar ne kričite tako!«
 »Takrat ni bilo treba nič dokazov, kaj? Takrat je vse lahko šlo svojo pot! Zdaj je pa drugače, ker slepar ni kmet!«
 »Kaj si dovoljujete!«
 »Da, saj res. Vi ste uradnik! Zato bi moral spoštljivo govoriti z vami! Pa ne bom. Pojdiva, gospod Markič! Tu nisva ničesar izgubila.«

voli I. po 5.50 do 6, II. po 5, III. po 4 do 4.50; telice I. po 5.50 do 6, II. po 5, III. po 4 do 4.50; krave I. po 4 do 4.50, II. po 3.50 do 4, III. po 2.50 do 3; teleta I. po 6.50 do 7, II. po 6 din; v mariborskem okolišju: voli I. po 4 do 5, II. po 3 do 4, plemenski po 4 do 5.50, telice po 3 do 3.50, krave po 3, teleta II. po 4 do 4.50; v laškem okolišju: voli I. po 5.25, II. po 4.75, III. po 4 din; telice: I. po 5, II. po 4.50, III. po 3.75 din; krave: I. po 4, II. 3, III. po 2.50 din; teleta: I. po 6, II. po 5 din; v slovenjgraškem okolišju: voli: I. po 5 do 5.70, II. po 4 do 5, III. po 2.75 din; telice: I. po 4 do 5, II. po 3 do 4, III. po 3 din; krave I. po 4.50, II. po 3.50, III. po 2.50 din; teleta I. po 5, II. po 4 din; v ptujskem okolišju: voli od 3 do 4.75, krave od 2 do 4, telice od 3 do 5.25 din.

SVINJE. Za kg žive teže so bili: v mariborskem okolišju pršutarji po 6 do 7.50, špeharji po 8 do 8.50 din. Prasci 6 do 12 tednov stari so se prodajali po 70 do 130 din za rilec; v laškem okolišju: špeharji po 9 dinarjev, pršutarji po 8 din; v ptujskem okolišju špeharji po 8 do 8.25 din, pršutarji po 6.50 do 7.75 din. Prasci 6 do 12 tednov stari so se prodajali po 40 do 125 din za rilec.

VINO. V ljubljanskem okolišju si dobil pri vinogradnikih navadno mešano vino po 4 do 5, finejše sortirano pa po 6 do 9 din, v novomeškem okolišju pa navadno mešano vino po 5, finejše sortirano pa po 6 din za liter.

KRMA. V Celju: lucerna 100, seno 90, slama 50, v Novem mestu: lucerna 100, seno 100, slama 30, v Kranju: lucerna po 90, seno po 75 din, slama po 50 din za 100 kg.

SIROVE KOŽE. V Ljutomeru: goveje po 8, telečje po 9, v Kočevju: goveje po 11, svinjski po 8, v Ptujju: goveje po 10, telečje po 12, svinjske po 7 do 8 din za kg.

VOLNA. V Novem mestu: neoprana 18, oprana 25 din za kg.

KROMPIR. V Celju po 90 do 100, v Mariboru po 100 do 125, v Slovenjem Gradcu po 100, v Konjicah po 90, v Kranju po 90 do 100, na Jesenicah pa po 150 din za 100 kg.

**VELIKA
BLASNIKOVA
PRATIKA
je izšla
1940**

»Šolar!«

Toda Šolar je bil že zunaj in Silvester je ostal sam pred razburjenim glavarjem.

»S kakšno pravico se pa vi vmešavate?« ga je nahrulil Kowatsch. »Ali res nimate pametnejšega dela, kakor da še bolj dražite to surovino?«

»Vem, da se mu je zgodila krivica.«

»Hitri ste s svojo sodbo! To, kako ste kar mimogrede odkrili ponarejeno listino, je zanimivo. Pazite se!«

»Ničesar se ne bojim!«

»Le ne preveč junaško. Utegnili bi si kdaj opeči prste.«

Silvester se je vljudno priklonil in se obrnil.

Tedaj je glavar še dejal:

»Povetje Šolarju, da radi njegovega vedenja ne bom izvajal nikakšnih posledic. Mislim, da ni bil čisto priseben.«

V veži ga je čakal Šolar.

»Ali greva zdaj še na sodišče?« je vprašal Silvester.

»Zakaj?«

»Svojo pravico morate poiskati.«

»Ne, gospod Markič, tega pa ne bom več.«

»Zakaj pa ne?«

»Ker je vse zastoj. Ti so pravico tako skrbno spravili, da je svoj živ dan ne bom našel. In če bi jo našel, mi jo bodo spet izvili iz rok.«

»Ne smete obupati!«

»Saj nisem takoj obupal. Vi tega še ne veste. Vse sem storil, da bi bil pravico našel, pa je bilo vse zastoj. Vse zastoj!«

Politični pregled

O bodočih volitvah v narodno skupščino

je govoril v Bosanski Gradiški minister dr. Branko Čubrilo, ki je med drugim izjavil, da se pripravljajo zakon o občinah in zakon o volitvah narodnih poslancev. Glasovanje bo svobodno in tajno. Opozicionalne stranke bodo lahko postavile svoje kandidatne liste. Svoj govor je končal s pozivom, da še nikoli ni bila pri nas tako potrebna politika medsebojne ljubezni, bratstva in enakosti, kakor je to potrebno v naših časih.

Novi predsednik SDS

Na predlog izvršnega odbora je bil soglasno izvoljen za predsednika SDS dr. Srdjan Budisavljević, minister za socialno politiko in narodno zdravje.

Angleški vojni minister Horé Belisha je imel po radiu govor, v katerem je dejal, da ima Nemčija sedaj tri izbire

ali lahko z vso silo udari ali na kopnem ali na morju, ali pa v zraku ter skuša premagati nasprotnika. Glede prve možnosti, namreč napada na kopnem, je angleški vojni minister dejal, da so vojaški strokovnjaki nazirajo, da bi bila vsaka ofenziva proti v naprej pripravljenim in utrjenim postojankam, če ne brezuspešna, pa silno nevarna stvar, ki bi ne prinesla stvarnih koristi. Poljaki niso imeli nobene Maginotove črte. Imeli so sicer nekaj utrjenih postojank na zahodu na nemški meji, ki pa jim niso koristile. Angleške in francoske utrdbe pa so vsak dan močnejše in sovražnik bi dragó plačal vsak poskus, da se jim približa z velikimi armadami. Vojno vodstvo pa je tudi modro dovolj, da ne zapravlja dragocenih človeških življenj, ki predstavljajo pglavito moč naše obrambe. Sedanja vojna se torej razlikuje od prejšnjih. Morda je kdo pričakoval, da bomo doživeli velike bitke na kopnem, na morju, v zraku. Tega ni bilo. Ne pritožujmo se. Čeprav na zunaj izgleda, da ni velikih vojaških dejanj, so se vendarle zgodili važni dogodki.

Nemčija je zadnja leta vedno le zahtevala in zahtevala:

dajte mi svobodne roke na vzhodu.

Snel je klobuk in si z rokavom obrisal čelo.

»Mora iti!« je silil vanj Silvester.

»Mladi ste in še ne veste, da mora človek časih nagniti glavo in se vdati krivici. Toda tako je pač. Domov se bova peljala, gospod Silvester!«

Velika noč.

Z vsemi zvonovi so zvonili in velike maše je bilo konec.

Mladi fantje so prvi zapustili cerkev in se zbrali v gruđah pred njo.

Hoteli so gledati dekleta, ki bodo nesla zvrhane jerbese domov.

V njih so bili pisano pobarvani pirhi in sočna svinjina, kruh in potice. Fantje so gledali jerbese in dekleta, ki so jih nosila in vsak izmed njih je rekel kaj veselega. Starejši ljudje so počasi stopali čez pokopališče, možje so gledali čez zid na polja, ki so bila že zorana.

Med poslednjimi so prišli vaški odličniki. Gospod Pretnar je vprašal druge, ali niso opazili, da je Cenka sredi maše enkrat prepozno začela peti. Že dostikrat ji je rekel, naj pazi, pa nič ne pomaga. Sploh deklet ni kaj prida pevka. Orožnikova žena je rekla, da je to opazila in da je menda opazil tudi župnik, ker se je obrnil in pogledal na kor.

In škoda je, da gospod Markič ni pel, je dejal potem učitelj. Lani je bilo tako lepo, ko je on pomagal. On sam ne zna tako lepo.

S tem se pa orožnikova žena ni prav strinjala in mož ji je pritrdil, češ da ima tudi gospod učitelj zelo prijeten glas.

Toda zakaj gospoda Markiča ni bilo?

Nekaj časa je dobivala. Poljska je spadala med cilje. Baltiške države tudi. Toda naenkrat je Sovjetska Rusija izpovedala meje svojega življenjskega prostora in toliko zaželena ukrajinska žitna polja so se umaknila v nedosegljivo daljavo. Sovjetska Rusija je svojo žetev dobro zavarovala. Skozi Poljsko je Nemčija želela priti do Romunije. Ta vrata so se tedaj zaprla. Turčija je stala nemški politiki na poti proti Bagdadu. Tudi ta pot je sedaj zaprta. Na vzhodu smo popolnoma iztrebili nemško trgovino z vseh morij in smo pri tem izgubili le malenkostni del svoje ladijske tonaže. Izgubili smo dve veliki vojni ladji, to je res, in ne smemo podcenjevati te izgube. Toda cena za te uspehe je bila za Nemčijo draga, saj je izgubila eno tretjino svojega podmorniškega brodogoja.

Medtem ko se je sovjetski načrt glede Poljske in baltiških držav posrečil, je sovjetsko-nemška politika zadela na odpor na severu pri Finski in na jugu pri Turčiji. Na severu so se za Finsko zavzele vse skandinavske države ter celo — Amerika.

Konferenca 4 vladarjev v Stóckholmu

je opozarjala sovjetsko Rusijo, da bi nadaljnji pritisk na Finsko imel neljube posledice, ker bi vrigel še nadaljnje države v boj in bi se evropska vojna po nepotrebnem razširila.

Na jugu pa se je nemški politiki zoperstala Turčija, ki je po treh tednih pogajanj s Sovjetsko Rusijo zaradi pretiranih nemških zahtev razgovore prekinila, ker je dobila vtis, da bi jo radi spravili na pota, ki niso njej koristna. Takoj pa je

Turčija podpisala zavezniško vojaško pogodbo s Francijo in Anglijo,

v kateri si vse tri države obljubljajo vojaško pomoč v Stedozemskem morju ter pri obrambi Romunije in Grčije, ako bi bili ti dve državi napadeni. Turčija si je izgovorila, da se proti Sovjetski Rusiji ne bo vojskovala. Iz tega nekateri sklepajo, da je Sovjetska Rusija dala zagotovila, da ne bo stopila v vojno ob strani Nemčije, ampak, da bo ostala nevtralna. S to pogodbo so bili potemtakem načrti, ki so jih imeli Nemci glede Balkana, potisnjeni na stran in je tudi gotovost, da

»Ne vem,« je dejal gospod Pretnar. »Snoči je prišel k meni in rekel, da ni prav razporežen za petje.«

»Ali je njegovi materi spet slabše?«

»Ne, ona se je čisto dobro popravila.«

»Morda zaradi tega ne mara, ker se z gospodom župnikom ne gledata prav lepo?« je dejala spet orožnikova žena. »Včeraj je bil s Šolarjem v Orešju.«

»Včeraj?« Pretnar je obstal. »Tega mi pa ni povedal.«

»Da. Na glavarstvu je bil. Moji ljudje so ga videli tam.«

»Tako?«

»Prav za prav mi ni všeč, da se peča s takšnimi rečmi,« je dejal stražmojster. »Prav zdaj, ko je šel iz semenišča, se to nekam čudno vidi.«

Žena ga je dregnila v rebra.

»Tamle te neki vojak pozdravlja.«

Šolarjev Jože je bil med fanti in je prav lepo salutiral, kakor so ga bili navadili pri vojaki. Orožnik mu je odzdravil.

»Čisto spodoben fant je tole,« je priznal stražmojster. »Pri vojaki se bo napravil. Kaj pa je. Ali pojdemo malo južinat v gostilno? Za praznik.«

Pretnar in drugi so se strinjali, orožnikova žena pa je dejala, da pojde le za kakšne četiri ure, ker jo doma čaka kuhanje.

Izba v gostilni ni bila tako nabito polna kakor drugače ob praznikih. Večina ljudi je šla domov; navada je pač takšna, da spodobni ljudje najprej doma južinajo blagoslovljene jedi. Samo dve mizi sta bili zasedeni in vaščani so »odličnike« lepo pozdravili.

bo balkansko področje ostalo izven vojne burje, postala večja. Kot posledico nemško-sovjetskega prijateljskega sodelovanja je treba navesti tudi zadržanje Italije, ki se uprav zaradi razmaha Sovjetske Rusije počasi odmika od vsake udeležbe v vojni ter se hoče posvetiti nalogi, da ohrani balkansko in sredozemsko področje izven vojne nevarnosti.

Ruske zahteve do Fincev.

Po razgovoru s finsko vlado se je Paastikivi vrnil v Moskvo, kjer se nadaljujejo razgovori o podpisu pogodbe z Rusijo. Čuje se, da Rusija ne vztraja več pri svoji zahtevi po kontroli nad Alandskimi otoki, ki bi jih Finska v sporazumu s Švedsko ne smela utrditi, pač pa Rusija zahteva, da Finska z nobeno napram Rusiji neprijateljsko državo ne sklene nobene politične ali vojaške pogodbe. Dalje vztrajajo Rusi pri svojih prvotnih zahtevah, da bi jim Finska odstopila določene za vojsko važne točke na Hoglandu in v sosednih manjših otokih, na katerih bi Rusija uredila oporišča za svojo mornarico in letala.

Velik pomen turško-angleške pogodbe.

postaja vedno bolj jasen. Zlasti naglašajo, da predstavlja zagotovitev neodvisnosti vseh balkanskih držav. Nemčija je hotela iz Turčije narediti orodje nacionalno socialistične politike, a sta to nameri preprečili zavezniški državi. S sklenjeno pogodbo je Velika Britanija prišla v neposredno bližino balkanskih držav, kar je Angliji omogočilo, da s poudarkom zagotovi njihovo neodvisnost.

Novo židovsko državo

namerava Nemčija ustanoviti na Poljskem z glavnim mestom Lublinom. Tjakaj bodo spravili vse Zide iz Nemčije, Češke in Poljske.

Razpust bolgarskega sobranja.

Nova vlada v Bolgariji pod predsedstvom Kjosjevanova je razpustila sobranje in razpisala volitve, da se more narod sam odločiti za nadaljno usodo svoje domovine. Volitve bodo še pred božičem.

Položaj na bojiščih

V preteklem tednu je bilo na vseh bojiščih, na kopnem, na morju in v zraku precej živahno.

Na zahodnem bojišču so Nemci izvedli sv-

Za pečjo je sedel pri mizi en sam človek. Roke je položil na mizo in strmel v tla. Stražmojster ga je opazil.

»Ali ni tole Šolar?« je vprašal, preden je stopil v posebno sobo.

»Menda je res,« je odvrnil Pretnar.

Ko je prišla natararica, je stražmojster še enkrat vprašal:

»Saj sedi zunaj Šolar?«

»Da, že nekaj ur sedi tako in ne reče niti besede.«

»Ali drugače prihaja pogosto k vam?«

»Že nekaj mesecev ga ni bilo. Danes je pa kar na lepem prišel. Zdaj pije pivo za divom.«

»Nekaj posebnega mora biti z njim,« je dejal stražmojster. »Torej, na zdravje, gospod učitelj!«

»Kam si pa namenjen, Jože?« je vprašala Šolarica.

»Na Belo bi šel.«

»Rajši ostani kar na vasi in pojdi v gostilno.«

»Zakaj pa?«

»Napravi mi to veselje. Oče sedi že od jutra v gostilni, pa bi bilo dobro, če bi malo pazil nanj. Tega še ni storil, kar sva mož in žena.«

»No, če že hočeš, pa pojdem. Da si pa tako plašna?«

»Zdaj je že pet ura. In od jutra je že tam!«

»Pozabiti hoče pač in veseli ga...«

»No, zaradi veselja menda ne sedi tam. Saj veš, kakšen je bil, ko se je snoči vrnil domov.«

(Dalje prihodnjic)

jo dalje časa napovedano ofenzivo ter so zasedli del ozkega pasu nemškega ozemlja, ki so ga bili Francozi v zadnjih 5 tednih zasedli. Francozi so se iz tega ozemlja umaknili že dne 3. oktobra, ker so imeli namen premeriti ga in ga spraviti pod tarčo svojih topov Maginotove črte. Nemški sunek je bil močan, toda do kakšnih borb ni prišlo, ker so Francozi že dva tedna stali na svoji meji ter je bilo ozemlje med obema črtama prazno. Le ko so Nemci prišli do meje, se je vsula nanj toča topovskih krogel, da so imeli velike žrtve, ki jih francoski in angleški časopisi cenijo na 7000 mrtvih in ranjenih. 40 tankov je bilo uničenih. Sedaj ko so Nemci zasedli spet svoje ozemlje, teče fronta točno po meji, in je spet zavladalo popolno zatišje. Obe vojski sta vsaka v svoji utrjeni črti in se ne spuščata v nobene ofenzivne sunke.

Pred veliko nemško ofenzivo

Angleško časopisje je dobilo navodila, naj počasi pripravi širšo javnost na veliko ofenzivo Nemčije, ki jo pričakuje francosko in britansko vrhovno poveljstvo. Nemčija je zbrala nad poldruge milijon vojakov ter pakopila ob Siegfriedovi črti ogromne množine vojnega materiala.

Hudi spopadi na morju in v zraku

med Nemci in Angleži so čimdalje pogostejši. Nemci poročajo o uspešnih napadih na angleške vojne in trgovske ladje s podmornicami in letali. Angleži pa so našli doslej že 28 potopljenih nemških podmornic in uničili štotine nemških bombnih letal.

HVALILI SO GA

- No, kako je bilo pri sosedovih? —
vpraša mati sinčka.
— Hvalili so me, mamica.
— Kaj so pa rekli?
— Dejali so, da je čudno, da imajo nekatere grde matere tako lepe otroke.

Dopisi

RADEČE (Letina kostanja in gob). V naših krajih je kostanj še prilično dobro obroditel, samo da je malo drobnejši kakor prejšnja leta. Cena mu je 1 din za kg. Po gozdovih ga pridno nabira šolska mladina, pa tudi odrasli. Gob je letos malo, vendar je z njimi kupčija živahna. Cena je od 25 do 35 din za kilogram in čredo kaj lahko v denar. V na-

ših gozdovih raste nešteto užitnih gob. Ljudje nabirajo samo jurčke in lisičke, vse druge imajo večinoma za strupene gobe, ko je vendar znano, da je izmed sto vrst gob le morda nekaj deset neužitnih ali strupenih. Različne kolobarnice, strovke, dežnice itd. imajo za strupene gobe in jih puste, da v gozdu segnijejo.

ŠMARJE PRI JELSAH (Smrt zveste naročnice). Na Bobovem prijazni vasi naše občine je umrla v starosti 83 let gđe Lucija Brinšek, hčerka nekdanjega šmarškega načelnika Josipa Brinška, katerega se stari Šmarčani še sedaj z ljubeznijo in spoštovanjem spominjajo. Odkar izhaja »Domovina«, prej v Celju, sedaj v Ljubljani, je bila vedno naročnica sama, ali pa skupaj z bratom. Prejemala je tudi druge časopise in še v visoki starosti čitala vse knjige, ki jih je mogla dobiti, a nad vse ji je bila priljubljena »Domovina«. Rada je posojala list sosedom in vedno smehtljaje dejala: Po Bobovem gre glas, le »Domovina« je za nas 17. oktobra smo jo pokopali na šmarškem pokopališču. Naj v miru počiva poleg svojih staršev, sester in brata.

SV. JEDERT N LAŠKIM. Ker se prireditelj I. efektne loterije sokolskega društva Sv. Jedert 1. okt. 1939 zaradi nastalih razmer ni vršila, bo prireditelj iste pravočasno objavljena.

APAČE. Trgovina z živino se spet pričinja. Po dolgem zastoju trgovine z živino, ki je bil zlasti za Apačko kotlino kot živinorejsko pokrajino zelo občuten, se je pričela ta pred dnevi zopet živahneje razvijati. Zaenkrat prihajajo v poštev samo prašiči, ki jih trgovci kupujejo po 6 do 8 din za kg.

Novice

* **Vodnikova družba v Ljubljani** je pripravila letos svojim članom in prijateljem lepe knjige prijeto presenečenje. V svojih letošnjih publikacijah bo namreč izdala malomeščansko kriminalno povest »Neznani storilec« izpod peresa mlade veliko obetajoče pisateljice Ljube Prennerjeve. Napeti zaplet in razplet dogodkov, presenetljiv konec in zdravi humor, ki veje iz te knjige, bo nudil obilo razvedrila tudi razvajenim čitateljem. Ljubitelji lepe knjige, včlanite se takoj v naši ljudski knjižni družbi. Poleg te knjige

dobi vsak član Vodnikove družbe še tri druge knjige: bogato ilustrirano Vodnikovo praktiko za leto 1940, Ivana Albrehta povesti »Nebo gorje« ter vsaki družini neobhodno potrebna knjiga zdravnik-socialista dr. Janka Hafnerja »O boleznih ušesa, nosa in grla« za mal znesek boriš 20 din.

* **Izseljenci iz Francije** se v majhnih družbah vračajo v domovino. Zdaj jih je tam še okrog 2700, nad 3000 pa že v domovini. Pogosto se delavci ne drže navodil glede denarja in imajo potem neprilike na meji. Vozovnica za pot stane do Rakeka okrog 600 frankov, s seboj pa smejo vzeti delavci samo do 5000 frankov. Pogosto se je že pripetilo, da so delavcem, ki so imeli pri sebi večji znesek, na meji pobrali ves denar. Na naši meji zamenjujejo franke po tečaju 110 dinarjev za 100 frankov. Izseljenci dobijo podrobna navodila za potovanje v domovino na Izseljenkem odposlanstvu v Parizu, 3 rue Goethe.

* **Izseljencem v Nemčiji** ponovno priporočajo naše oblasti, naj ne jemljejo s seboj v domovino niti nabiranega niti srebrnega denarja razen onih 10 mark, ki jih bodo v Mariboru zamenjali po 10 din. Pogosto se pripeti, da hoče delavec pretihotapiti marke, ki so mu ostale od zaslužka, tu jih pa ne more spraviti v denar, ali pa jih da za smešno cenno. Po navodilih Zveze poljedelskih delavcev v Murski Soboti naj si delavci raje nakupijo potrebnih stvari, ki jih lahko spravijo v paket.

* **Senatorski kandidati slovenske JRZ**. Kakor izvemo, so bili te dni določeni kandidati JRZ za senatorske volitve v Sloveniji. Kandidirali bodo: bivši senatorja dr. Schaubach in Smodej, bivši poslanec Alojzij Mihelčič in predsednik Kmetijske zveze Ivan Brodar.

* **Ze ponarejajo nove kovance**. V kutinskem okraju na Hrvaškem so se zadnje čase pojavile v prometu precejšnje količine ponarejenih novih kovancev po 50 din. Doslej so orožniki dobili v roke že nad 30 ponarejenih kovancev. Kovanci so zelo dobro izdelani in jih je laiku težko ločiti od pravih. Oblasti so uvedle preiskavo, da najdejo kovnico ponarejenega denarja.

* **Napadani in izropani dalmatinski krošnjarji**. Na seimu v Topolovcu je bilo tudi šest dalmatinskih krošnjarjev. Popoldne okrog 1 je prišel k nemu izmed krošnjarjev neznan človek in mu vzel pivo, ne da bi jo plačal. Krošnjar se je razhudil, pa so ga ta-

TANFRA I M

Naman Abas Zgodovinska povest iz Sirije

Paša je bil zavoljo teh hčerinih besed skrajno razjarjen. Sramoval se je njenega za Turkino nesodobnega obnašanja in se je zgrozil ob misli, da bi se mogla njegova hči omožiti s kristjanom. Da je hotela Dilruba postati nekaka njegova zaščitnica, je bil hud udarec za njegovo samozavest. Selim Bairakdar paša ni hotel ženske zaščite.

Pa tudi Namanu Abasu Dilrubine besede niso bile všeč. Grenko ji je rekel: »Za takega strahopetca me torej imaš? Da bi me odvrnila od dejanja, ki mi ga narekuje moja čast, hočeš postati moja žena? Ali je to vse, kar te vodi k meni?«

O, Naman, napačno me sodiš. Ne razumeš mojega srca! Ali si pozabil, kaj sem ti bila rekla? Izjavila sem ti bila, da se odrekam vsemu, kar sem in kar imam, samo da bi lahko živela ob tvoji strani.

Pri tem ga je Dilruba pogledala tako iz globine svoje duše, da se Maronit ni mogel več premagovati. Pozabil je položaj, v katerem je bil, pozabil je vse, kar je bilo okoli njega, objel je Dilruba in jo poljubil. Mladenka pa se je stisnila k njemu, kakor bi ne bilo več sile, ki bi jo mogla odtrgati od njega.

To je bilo za Selima Bairakdarja pašo, več kakor preveč. Besen je zakričal: »Nedostojna, nesramna hči. Za to dejanje se boš po-

korila. Ti pa, zavraten kristjanski pes, si sam sebi izrekel svojo obsodbo. Na vislicah v Damasku bodo jastrebi trgali tvoje meso. Nisi vreden, da bi kot časten vojak umrl od krogle.«

Nato se je paša obrnil k podoficirjem, ki so že spet sedeli na konjih, in jim zapovedal: »Zvežite kristjanskega psa!«

Že prve besede paševe so bile takoj spet priklicale Namanu Abasu bridko resničnost pred oči. Njegova odlčnost se je znova zbudila. Pogledal j okoli sebe in zagledal vodni žleb, ki je bil naprovil globoko zarezo v skalno steno pod njegovimi nogami. Z bliskovito naglico je prijel Dilruba tako, da se je lahko opirala nanj, in drzno planil čez vrhni skalni rob v vodni žleb. Preden so opbahšiji razjahali konje, preden je Selima Bairakdarja minilo priro presenečenje, je bil Naman zdtknil z Dilruba že tideset metrov globoko, se malo ustavil in s svojo Dilruba dalje drčal po manj strmem nagibu navzdol. Krvaveč in opraskan je naposled obstal v tolini. Njegova obleka je bila čisto strgana. Njegova in Dilrubina široka, ohlapna obleka sta silo drznega drsanja po skalah toliko omilili, da nobeden izmed njiju ni bil resno poškodovan. Ko je bil enkrat spodaj, je Naman Abas hitro našel skrivališče za skalami in grmovjem, ki so njega in Dilruba zakrili pogledom in strelom Turkov.

Ko sta šla dalje in prispela na rob skalne tene, so Turki z vrha začeli streljati za njima, vendar so bili to le strelji v zrak, ker si strelci niso upali streljati proti Namanu i zbojazni, da ne bi bili zadeli hčerke svojega predstojnika.

Naman in Dilruba sta kmalu našla veliko votlino, ki je imela na drugi strani izhod. V tej votlini sta obstaal in prisluškovala, ali se jima paševo spremstvo morda ne bliža.

Sedla sta na skale. Dilruba se je stisnila tesno k Namanu. Nič žalosti ni kazala, ker jo je bil Naman ugrabil tako rekoč iz očetovih rok. V njenih očeh je žarel ogenj, ki je pričal mlademu Maronitu, da mu je turška mladenka vdana do groba.

Sicer pa je bila sama to hotela. Če bi bila njena volja drugačna, bi je mladi Maronit pač ne bi mogel spraviti s seboj. Bila je torej begunka, ki je zapustila svojega očeta in šla za džaurom, kar je bilo po mohamedanskih pojmihi nezdružljivo s častjo turškega dekleta. Vedela je zdaj, da se ne more več vrniti k očetu, ki bi se bil bridko maščeval nad njo zaradi njenega izdajstva nad njim in mohamedansko vero. Razjarjeni paša bi jo morda ubil, če bi se prikazala pred njim.

Ko je lepo dekle tako sedelo kraj Namana in je iz njenih iskrenih se črnih oči žarel ogenj ljubezni, jo je Naman objel in divje poljubil na njena mala kakor češnje rdeča usta. V tem srečnem trenutku je tudi vedel, da je ne bo več izpustil iz rok.

»Ti si sreča mojega življenja in brez tebe bi od žalosti umrl,« je rekel Naman Abas in ta trenutek ni mislil na to, da so bili pre-

koj obkolili neznan kmetje. Krošnjarju so prihiteli na pomoč njegovi tovariši, tedaj pa so kmetje navalili nanje in začeli jemati blago iz njihovih košar. Najhujše se je godilo krošnjarju Krolu, ki so mu izpraznili vso košaro in mu vzeli tudi 1300 din gotovine. Orožniki sedaj iščejo neznan napadalce in roparje.

* **Smrt na progi.** Na progi Novo mesto — Straža pri Češči vasi je bil uslužben kot progovni čuvaj okrog 50 let stari Janez Fink. Tudi te dni je bil zaposlen ob progi ob kateri je zabijal signalne naprave. Domov se je vračal iz službe v mraku. Prav tedaj je vozil iz Straže proti Novemu mestu vlak. Fink se je hotel vlaku izogniti in je stopil zato preko tira na stezo ob progi. Naključje je hotelo, da je stopil na gladek, precej debel kamen, na katerem mu je spodrsnilo, da je omahnil in pričel loviti ravnotežje. V tem trenutku je že prisopihal vlak, ki je nesrečneža zadel v tilnik in ga vlekel še nekaj časa s seboj, nakar je truplo obležalo ob progi.

* **Obsojen ljudski zdravnik.** Pri Dev. Mar. Puščavi je že delj časa zdravil ljudi 56-letni najemnik Matija Krajnc, ki je zbiral razna zelišča, iz katerih je potem pripravljaval zdravila proti revmatizmu. Za vsako zdravilo je računal Krajnc po 30 din. Seveda je imel precej pacientov. Državno tožilstvo ga je obtožilo, ker je v teku petih let proti nagradi in obrtoma zdravil bolnike, ne da bi imel za to predpisano strokovno izobrazbo. Pred okrožnim sodiščem je bil Matija Krajnc obsojen na 14 dni zapora, pogojno na 2 leti. Pri razpravi je Krajnc izpovedal, da je zdravil bolnike, ker je to delal že njegov oče skozi dobo 60 let.

* **Smrtna nesreča.** V Slivnici pri Celju je pri podiranju drevja padlo podžagano drevo na 47-letnega posestnika Senkarja Franca in mu zdrobilo levi kolk, obenem pa prizdajalo hude notranje poškodbe. Senkarja so pripeljali v celjsko bolnišnico, kjer je ležal nekaj dni v nezavesti, nato pa poškodbam podlegel. Naj v miru počiva!

* **Smrt obupanega delavca.** V Bukovžlaku pri Teharju so nedavno našli mrtvega 19-letnega poljskega delavca pri Westnu Martina Bincla iz Trnovelj. Mrtvec je ležal na tleh, ves ožgan in ga je bilo težko spoznati. Blizu njegovega trupla so ležali suknič in čevlji. Martin Bincl, ki je brez staršev in je bil zadnje dni močno potrta, je storil v zmedenosti

ganjalci morda že blizu. Čeprav v tem vznemljenem trenutku ni mislil na Selima Bairakdarja pašo, ki ga je pred pol ure še hotel ustreliti, in na njegovo spremstvo, ki vsekakor ni vrglo pušk v koruzo, temveč nedvomno iskalo oba begunca, je bil vendar pripravljen, biti se za njeno in svojo srečo z vsem svetom.

»Zdaj sem za zmerom tvoja. Naman efendi. Očeta nisi ubil, Naman, in ga ne smeš ubiti. Saj veš, rekla sem ti, da je moj oče in kri mojega očeta ne sme kaliti moje ljubezni do tebe. Če te želja po maščevanju še ni zapustila, je boljše, da ubiješ mene,« je govorila Dilruba.

Naman Abas se je za trenutek zamislil in že so se njegove misli začele vračati na staro pot. Že je videl spet pred seboj grozodejstva Selima Bairakdarja pred davnimi leti v Damasku, toda nekaj trenutkov nato se je njegov pogled spet zbistril.

»Ti si sreča mojega življenja, sem ti že rekel, Dilruba. Brez tebe ne morem živeti,« je menil Naman. »V bližino tvojega očeta ne bom mogel več priti, saj bova morala zbežati iz teh krajev. Pa še eno je, Dilruba, zdaj si pod mojim varstvom in braniti te moram pred vojaki tvojega očeta, ker si ti sama v enaki nevarnosti, v kakršni sem jaz.«

»Naman efendi, vem, zdaj je najina usoda skupna. Ali se spominjaš, ko sem ti rekla, da je bila nesreča, ki se mi je pripetila v libanonskem gorovju, moj kizmet? Naman efendi, ti si moj kizmet.«

Naman Abas je ponovno objel dekle in jo strastno poljuboval na usta, lica in lase, kakor bi se bil hotel odškodovati za vse ure

samomor na svojevrsten način. Na 14 m dolgo železno žico, ki si jo je 4 krat ovil okoli vratu, je privezal pol kg težak kamen, nato pa zagnal s tal žico čez električni vod visoke napetosti. Pri tem je Bincla seveda na mestu ubilo.

* **Smrt bivšega soboškega velikaša.** V starosti 76 let je umrl na Dunaju bivši soboški veleposestnik in patron soboške rimsko-katoliške župnije, grof Ladislav Szapary. Pokojni je pred prevratom zavzemal visoke položaje in je bil več let guverner Reke in madžarski poslanik v Londonu. V Prekmurju je imel ogromna posestva, ki so bila po agrarni reformi razdeljena, zgodovinski grad v Murski Soboti pa je kupila občina in je danes v njem nameščeno okrožno sodišče in drugi uradi.

* **V gozdu se je ponesrečil.** 30letni delavec Matevž Pogačar iz Poženka na Gorenjskem je podiral drevesa v gozdu pod Krvavcem. Pri delu se je podsekan o drevo na strmini prezgodaj nagnilo in pokopalo Pogačarja pod seboj. Izpod drevesa so potegnili Pogačarja s strtim prsnim košem.

* **Nevaren požar.** Pri Sv. Miklavžu pri Ormožu je izbruhnil požar v župnišču in gospodarskem poslopju, ki stoji v bližini. Gasilec se je s težavo posrečilo požar omejiti. V nevarnosti so bile bližnje hiše in tudi cerkev. Škodo cenijo na 65.000 din, ker je župnišče in pripadajoče gospodarsko poslopje popolnoma pogorelo.

* **Smrt pod avtom.** V vasi Gorišnici pri Sv. Marjeti niže Ptuja je nesreča zahtevala življenje 25letnega mizarja Bratuše iz Gorišnice. Avtomobil ga je s hladilnikom zadel ter ga vrgel pod kolesa. Težki voz mu je zdrobil glavo in je Bratuš obležal na cesti mrtev. Nesreča se je pripetila tik pred njegovim domom. Pokojnik je bil eden izmed najbolj delavnih članov kulturno-prosvetnega društva »Zarje« pri Sv. Marjeti. Sodeloval je z velikim navdušenjem pri vseh društvenih prireditvah in pomeni njegova nesrečna smrt nenadomestljivo izgubo za društvo. Bil je edina opora svojemu ostarelemu očetu, s katerim sočustvuje vsa vas.

* **Smrtna nesreča na lovu.** V Mediji-Izlakah pri Zagorju se je primerila na lovu nesreča, katere smrtna žrtev je postal 29-letni Franc Bleiweiss, sin trgovca in posestnika. Bleiweiss je šel na lov v spremstvu več psov. Psi pa so se zgrizli med seboj. Bleiweiss je skočil med nje, da bi jih pomiril. Pri tem pa je

bridkosti, ki jih je pretrpel od tistega časa, ko je bila mladenka zapustila Abasov dom in se vrnila k svojemu očetu v Damasku. Misli na maščevanje so čisto zamrle v njem. Sicer pa je vedel, da bodo drugi skušali dovršiti tisto, kar se je njemu ponesrečilo. Selim Bairakdar svoji usodi ne bo ušel. Še dolga je bila vrsta mladih Maronitov, ki je bila sklenila obračunati z nekdanjim vodjo divjih Druzov pri pobijanju kristjanov v Damasku. Skoro kar vesel je bil, da se njemu naklep ni posrečil in da ni kri Selima Bairakdarja izkopalja nepremostljivega prepada med obema mladima, po življenju in sreči hrepenečima bitjema.

Tesno obieta sta sedela na skalovju, ko sta zdaici zaslišala ropot, prihajajoč iz dalje.

Planila sta pokoncu Pregarjalci so se bližali. Naman Abas, ki je bil prej pri begu z Dilruba odvrnil puško v skalovje, je imel še dve pištoli. Eno je dal Dilrubi, nato pa je previdno pogledal proti smeri, odkoder je prihajalo škrtanje po skalovju. Zagledal je počasi se naprej plazeče postave onbašijev in ugotovil, da bo še dolgo trajalo, preden dospeto do njiju.

»Ne boj se, Dilruba, maie solnce, ne bodo naju dobili. Meni je to gorovje znano in lahko jim bova ušla,« je rekel mladenki, ki pa sicer v svojem velikem zaupanju v Namanu ni kazala nikakega strahu.

S pištolama v rokah sta nato oba mlada človeka stopila iz votline na drugi strani. Na to stran so lahko prišli Pregarjalci tudi samo skozi votlino, kar sta takoj ugotovila. Toda nista jih čakala, temveč sta začela plezati po divjem skalovju navzgor. Naman

tako nesrečno padel, da se je sprožila puška, ki jo je držal v roki. Naboj mu je šel v trebuh. Težko ranjenega lovca so naložili na voz in ga odpeljali v ljubljansko bolnišnico. Ker pa je bil že v zadnjih zdihljajih, ga v bolnišnici niso sprejeli. Odpeljali so ga spet domov, toda med prevozom je podlegel težki rani.

* **Vlomilci v cerkvi.** Še neizsledeni storilci so se pojavili v cerkvi pri Sv. Tomažu pri Ormožu. S silo so odprli puščico, iz katere so vzeli 300 din gotovine. Poizkusili so odpreti tudi ostale puščice, kar pa se jim ni posrečilo.

* **Otrok utonil v vodnjaku.** Žena posestnika Mandiča iz Pečovja pri Teharju je odšla v gozd po steljo. Doma je pustila svojega 3-letnega sinčka Ivana. V materini odsotnosti je deček stopil iz hiše k vodnjaku splezal na njegovo ograjo, pri tem pa je izgubil ravnotežje ter padel v globino. Ko se je mati vrnila domov, je sinčka takoj pogrešila, iskala ga je povsod zaman. Ko je naposled pogledala v vodnjak, je z grozo opazila, da leži njen sinček v vodi. Potegnila ga je hitro iz vode, vendar pa je bil otrok že mrtev.

* **Huda nesreča otroka.** Avtoprevoznik Alojzi Jokan iz Zagrada pri Celju je vozil s svojim tovornim avtomobilom iz Štor v Celje. Blizu Teharjev je srečal tovorni avtomobil. Jokan je zavil na desno, avtomobil pa je začel na spolzki cesti drseti ter je zadel v tri otroke delavca Kranjca iz Čreta, ki so stali ob cesti. Avtomobil je podrl vse tri otroke na tla. Franc izmed njih je dobil hude poškodbe.

* **Praznoverni kmetje linčali staro beračico.** V Stanetincu v Medmurju je nekemu kmetu nenadoma zbolela krava. Prav tiste dni se je pojavila v vasi neznan stara beračica, katero so praznoverni kmetje takoj osumili, da je ona začarala kravo. Sklenili so, da bodo z njo obračunali. Zbralo se je veliko število kmetov, ki so zahtevali od starke, naj takoj vrne kravi zdravje. Revica se je upirala in trdila, da je beračica. Kmetje pa so jo začeli pretepati in če ne bi bilo med njimi nekaj treznejših, bi jo gotovo ubili.

* **Ob meji gori.** Posestniki Jožefi Žizkovi iz Rance pri Pesnici je zgorelo gospodarsko poslopje z vsemi pritklinami. Pesniškim in mariborskim gasilec se je posrečilo požar omejiti, da ni zajel bližnjih poslopj. Škode je preko 100.000 din.

je med plezanjem vtaknil pištolo za pas, medtem ko si je morala Dilruba samokres privezati k pasu z vrvcu.

Ko sta se četrte ure vzpenjala po skalah, ki so bile precej strme, sta napravila kratek odmor. Prisluškovala sta napeto, toda onbašijev in drugih Pregarjalcev še ni bilo za njima.

Po nekajminutnem počivanju sta nadaljevala naporno in nevarno plezanje. Dilruba se je morala vzpenjati navkreber pred njim, da bi jo bil prestregel, če bi bila po nesreči zdrknila s poti. Namanova bližina ji je dajala pogum in moč, da je z enako vztrajnostjo in spretnostjo ležla od skale do skale, dasi kot hči bogatega paše ni bila vajena nikakega telesnega napora. Noga, ki si jo je bila zlomila v libanonskem snežnem viharju, je bila že čisto zazdravljena in je ni prav nič ovirala.

Pri plezanju se je Dilruba večkrat ozrla nazaj in je Naman Abas v njenih očeh videl, da ni v njej nikakega strahu in nikakega kesa.

Pol ure je poteklo, ko sta spet prispela na prostor, ki je omogočil kratek oddih. Zaspela in potna od mučne poti sta sedla in je Naman vzel Dilruba v naročje.

»Ubožica,« ji je nežno rekel in jo božal kakor otroka po obrazku in laseh. Nato jo je prijel za glavo in ji pogledal v vdane črne oči: »Ko bova živela daleč proč od teh krajev, bova naisrečnejša človeka na svetu. Dilruba, začeliva srca, ali verjameš, da bo tako?«

»Verjamem, Naman efendi. Tudi tvoja mati bo z nama. Tvoja mati je dobra in me

* **Iz obupa pod vlak.** V samomorilnem namenu se je vrgla pod potniški vlak v bližini Čakovca Marija Šiperjeva iz Huma pri Ptujju. Prišla je v Čakovec, kjer se je sestala z nekim tamošnjim pekovskim pomočnikom, s katerim je imela ljubezensko razmerje. Oba sta se dogovorila, da bosta šla skupaj v smrt. Oba sta krenila proti železniški progi in se je prva pognala pod kolesa vlaka Šiperjeva. V naslednjem trenutku je vlak žensko zgrabil in jo razmesaril, tako da je bila takoj mrtva. Moški si je očitno premislil in ni skočil pod vlak, temveč je izginil. Zadevo preiskujejo zdaj orožniki, ki skušajo dognati podrobnosti ljubezenske tragedije.

* **Rekruti, rezervisti in njih starši, pozor!** Z nestrokovnjaško izvršeno prošnjo sta izgubljena čas in denar. Zato ne nasedajte vsakomur s tako važno zadevo. Obrnite se le na koncesionirano in strokovno preizkušeno pisarno kapetana Franca Pera (Ljubljana, Maistrova ulica št. 14), ki vam kove, ali je prošnja sploh izvedljiva ali ne. Če je izvedljiva, vam za malenkosten znesek vložijo prošnjo in uredi zadevo. Ne zamujajte časa in hitite z zadevo! Za odgovor priložite znamko za 6 dinarjev.

* **Kaj čakate?** Ali hočete spet naročiti cenik šele potem, ko ga bo zmanjkalo. Pišite še danes trgovski hiši Stermecki, Celje, po novi cenik in vzorce.

* **Podlegel je poškodbam.** 84letni starček Štefan Ekart, doma iz Št. Janža na Dravskem polju, je prišel na Ptujski cesti po nesrečnem naključju pod tovorni avto. Starček je obležal s prebito lobanjo. Prepeljali so ga v bolnišnico, vendar pa je starček podlegel poškodbam in umrl.

DOPISNA TRGOVSKA ŠOLA V LJUBLJANI, KONGRESNI TRG 2 vpišuje

v svojo DVOLETNO TRGOVSKO ŠOLO, tečaje in predmete — knjigovodstvo, računstvo, slovenščina, nemščina, francoščina, korespondenca v raznih jezikih, stenografija itd. — Vpis priporočamo zlasti onim, ki so že v službah in se žele izpopolniti ter onim, ki ne morejo obiskovati rednih trgovskih šol. Pouk je individualen in se vrši z dopisovanjem. Podrobna pojasnila daje ravnateljstvo brezplačno.

* **Nesrečna smrt dijaka.** Na postaji Sv. Ožbalt v Dravski dolini je skočil iz vlaka 12letni dijak Hubert Dilinger iz Sv. Ožbalta. Deček ni počakal, da bi se vlak ustavil, ampak je skočil še pred tem in treščil tako nesrečno na tla, da je podlegel poškodbam.

* **Huda nesreča** je zadela 38-letnega delavca Maksa Žgajnerja iz Vojnika, ko se je vračala preteklo noč z dela proti svojemu domu. Na poti je prišel do voza, ki se je zvrnil. Žajner je skočil vozniku na pomoč in pomagal vzdigniti voz s ceste. V tem trenutku pa so se splašile krave, potegnile voz, da je padel Žgajner pod voz. Kolo mu je šlo čez desno nogo in mu jo zlomilo nad kolenom.

* **Požar so pogasili z jabolčnikom in kisom.** Požar je zajel domačijo haloškega posestnika Andreja Glavice v Slatini in je posestnik obvaroval svojo hišo pred požarom, ki je že zajel štiri bližnje stavbe, na ta način, da je žrtvoval jabolčnik in kis, s katerim so pogasili ogenj, ki je že prešel na slamnato streho.

* **Strašna smrtna nesreča.** V Dobravljah v Vipavski dolini se je pripetila huda nesreča, ki je zahtevala smrt mladega gospodarja. 33-letni posestnik Milan Rustja iz Dobreve se je odpeljal s kolesom na polje k delu. Za njim je pribobnel tovorni avto s priklopnim vozom. Iz še nepojasnjenih razlogov je priklopni voz podrl nesrečnega Milana in ga na mestu usmrtil. Rajniki je bil delaven gospodar. Zapušča žalujočo ženo z enim otrokom.

* **Prenos plač naših delavcev iz Nemčije.** V Nemčiji je še vedno okrog 15.000 naših delavcev zaposlenih pri sezonskih delih. Ker vlada tu in tam nejasnost glede prenosa mezd naših delavcev v Nemčijo, je treba opozoriti, da je bilo sklenjeno na sestanku naše in nemške delegacije v Beogradu naslednje: Prenos mezd je zavarovan po kliringu, obračunavanjem med našo državo in Nemčijo. Dalje lahko vsi delavci, ki so bili 10. septembra že v Nemčiji, zaposleni po ministrstvu dela ali ne, pošiljajo svojcem vsak teden po 40 mark. Delavci pa, ki so dobili zaposlenje v Nemčiji po 10. septembru, smejo pošiljati denar k nam samo, če so bili zaposleni po posredovanju ministrstva dela. Denar lahko vplačujejo po bankah ali poštah.

* **Žrtev granate.** V bližini Sv. Duha na Banjščici je 22 let stari Lojze Bucik našel granato, ki jo je takoj skušal razstaviti. Spricho udarcev z dletom mu je eksplodirala. Dobil je smrtno nevarne poškodbe po vsem te-

lesu. Velik drobec granate mu je odtrgal levo roko. Prepeljali so ga v goriško bolnico, kjer si zdravniki prizadevajo, da bi ga ohranili pri življenju.

* **Bela kuga terja nove žrtve.** Na Majskem vrhu v Halozah so našli mrtvo v postelji 19-letno služkinjo Pavlo Šprah, ki je delala pri nekem tamošnjem posestniku. Pod posteljo pa so našli telesni plod moškega spola, star 4 do 5 mesecev. Pri obdukciji njenega trupla so ugotovili, da je Šprahova žrtev kriminalnega splava in da je umrla zaradi izkvaavitve.

* **Nepreviden strelec.** V Dobravi so imeli proščenje in ob tej priliki so fantje, kakor je to že v navadi, pokali s topiči. Pri streljanju je bil zaposlen 19letni kovačev sin Jože Jakša. Ko je fant nabijal možnar, se je smodnik zaradi prehudega trenja vnel in sledila je huda detonacija. Jakša je vrglo več metrov daleč in obležal je nezavesten s poškodovanim obrazom in raztrgano roko. Prepeljali so ga v bolnico.

* **Velik požar na Dravskem polju.** V kolarnici posestnika Franca Medveda v Zgoranjem Pleterju je nastal ogenj. Kmalu je obšel tudi sosedno kolarnico posestnika Planiška. Na obeh poslopih je bilo spravljeno okrog 100 voz sena, ki je gorelo z velikim plamenom, da je bilo osvetljeno vse Dravsko polje. Zgorelo je vse do tal in znaša škoda okrog 70.000 din. Na pomoč so prihiteli gaislske čete iz Cirkovc in iz Sv. Lovrenca na Dravskem polju. Gašenje pa je bilo zelo oteženo zaradi pomanjkanja vode. Sreča v nesreči je bila, da je pihal južni veter, ki je odvrčal plamen od bližnjih hiš, sicer bi bila zgorela vsa vas. Kako je ogenj nastal, ni znano.

* **Iz Bolgarije bomo uvažali sončnično seme in premog.** Za prevoz po naših železnicah nam Bolgarija dolguje večje vsote. Na osnovi doseženega sporazuma nam bo Bolgarija dobavila 1000 vagonov sončničnega semena, ki ga potrebujemo za kritje potreb domače industrije jedilnega olja. S tem uvozom iz Bolgarije bomo lahko krili pretežen del primanjkljaja pri oskrbi te industrijske panoge s surovinami. Nadalje se proučuje vprašanje uvoza bolgarskega črnega premoga iz rudnika Pernik, ki bi lahko kril del potrebe naših železnic v južnih krajih.

MAL' POLOŽI DAR DOMU NA OLTAR!

rif ne bo ušel zasluženi kazni.

Po pogovoru z rojaki je Naman Abas poslal slugo Janeza v Cale, kjer naj javi materi, da se je napad na mutesarifa ponesrečil, in je naročil, da nemudno odpotuje preko Bajruta v Port Said in Kairo. Naročil mu je tudi, naj pove materi, da je ugrabil Dilruba. Vse drugo da mati že tako ve, ker sta se bila o vsem potrebnem že prej dogovorila.

Dilruba je čutila, v kakli nevarnosti so bili Naman Abas, njegova mati in ona sama, a kljub temu ni niti za sekundo izgubila poguma. Njeno brezmejno zaupanje v Namana je temu dajalo moč, samozavest in upanje, da se bo vse steklo po sreči.

»Naman efendi,« je rekla Dilruba, »naš Alah in tvoj Bog sta z nama in ne bosta dopustila nesreče. Pa tvoj Bog je menda močnejši in v njegovem varstvu sva menda še varnejša.«

Naman Abas se ji je nasmehnil. »O tem ne bova še pogovorila, ko bova na varnem in nama ne bo treba več bežati pred preganjenci, ki jih bo pošiljal tvoj oče za nama. Zato imava še dolgo pot pred seboj. Prenočiti vas ne bova smela, ker je verjetno, da pride vas preiskat kakšna četa vojakov. Če naju dobijo, ne bova ostala dolgo živa.«

»Stori, kar misliš, da je prav. Zaupam ti, da boš pogodil pravo.«

Naman Abas je hotel kupiti v vasi kakšnega konja za Dilruba, a v siromašni vasi niso imeli živali, ki bi jo lahko pogrešili.

Ko je od svojih rojakov dobil zagotovilo, da ga ne bodo izdali turškimi oblastvom, je prišlo preiskat vas, je Naman Abas osledil svojega zvestega belca in vzel Dilruba k sebi na konja. (Dalje prihodnjic)

ljubi. Ob slovesu takrat sem čutila, da me ljubi kakor bi mi bila rodna mati.«

»Da, res je. Moja mati čuti, da je tvoje srce dobro, zvesto in nepokvarjeno, Dilruba.«

Zdaj sta pot nadaljevala celo uro brez počitka. O preganjalcih še ni bilo sledu. Nista jih slišala, a tudi videti jih nista mogla. Toda nista se zanašala na to, da so morda opustili iskanje. Sled za njima so gotovo imeli, vsaj nekaj časa, ker sta zaradi močno krvavejših prask puščala nekaj časa po skalovju krvave kaplje. Včasih pa se jima je pod nogama odkrnil tudi kak kamenček in zdrknil v dolino, kar je preganjalce opozorilo, da so na pravi poti.

Prišla sta že blizu vrha, ko sta daleč spodaj zagledala podoficirje in vojake. Bili so seveda brez konj. Živali so torej pustili na kraju napada. Dilruba je videla, da je četa preganjalcev štela samo polovico očetovega spremstva. Povedala je to Namanu Abasu, ki je iz tega sklepal, da je Selim Bairakdar odpotoval dalje z drugo polovico ali pa je morda ostal na poti, da počaka na uspeh lova.

Turki so začeli streljati, ko so opazili Namana, a bilo je predaleč, da bi bili mogli misliti na uspeh strelcov.

Begunca nista čakala. Naman je poznal vse te kraje, in se je zavedal, da je bila to njegova premoč. Ko sta bila na vrhu, sta dospela spet na staro ozko pot, po kateri je bil paša potoval. Krenila sta na drugo stran. Na poti je bil videl sledove konjskih kopit, kar je pričalo, da je Selim Bairakdar res potoval dalje.

Namanov načrt je bil drzen: med skalov-

jem se preplezati nazaj na prostor, kjer je bil pustil puško. Previdno sta se zdaj plazila med grmičjem na kraj napada. Skrbno sta pazila, da nista prevrnila nobenega kamenčka, kajti verjetno je bilo, da so Turki pri živalih pustili stražo.

Ko sta bila v prejšnjem Namanovem skriščišču, sta videla, da so stali konji nekoliko proč, kjer je bila pot malo širja, a stražil jih ni nihče. Naman je pobral puško in začel tuhtati, ali bi ne bilo morda pametno, ugrabiti konja in na njih zbežati. Pa si je premislil, ker bi s tem le pokazal sled za seboj. Preganjalci ne bodo niti slutili, ko bodo prišli na vrh in na staro pot, kod sta jo njih žrtvi ubrali.

Šla sta naglo po poti nazaj. Ko sta hitela pol ure, sta iz dalje zaslišala glasove in streljanje Turkov. Kaj so kričali in kam so streljali, nista vedela. Krenila sta v stran in spet se je začelo plezanje po skalah. Samo da sta se zdaj plazila v dolino. Turki ju niso več iskali, ker so gotovo spoznali, da je bilo zasledovanje brez pomena. Oba sta čutila, da sta potrebna temeljitega odpočitka. Ko sta po dolgi uri neprestane nagle hoje prišla iz divje gorske doline, sta spet sedla. Naman Abas se je bil še prej razgledal na vse strani, ali zasledovalci morda le niso drli za njima, a ni videl ničesar sumljivega.

Po ravnem je bila pot lahka. Šla sta v vas, kjer ju je čakal sluga Janez s konjema. Naman Abas je poiskal svoje zaupnike in jim povedal vso zgodbo o ponesrečenem napadu na Selima Bairakdarja pašo. Maroniti so mu svetovali, naj se nemudno izgubi iz države, zraven pa so mu obljubili, da mutesa-

Spravljanje zelenjave čez zimo

Poleti in jeseni pobiramo zelenjavo kar z vrta. Toda mnogo zelenjave potrebujemo tudi pozimi, ko na vrtu nič več ne raste. Zato že jeseni poskrbimo, da na primerne prostore spravimo vso povrtnino. Ti prostori pa morajo biti tako pripravljeni, da zelenjava dobro prezimi, ne gnije in ohrani svoj okus. Za prezimovanje je zelo pripravna klet, če je suha in pravilno topla. Vanjo shranimo vso zelenjavo na kupe, police ali pa obesimo pod strop.

Za spravljanje namenjeno zelenjad poberejo z vrta, ko je suho vreme in vleče burja, ki posuši vso vlago. Korenju, peteršilju, zeleni itd. potrgamo vse liste (cimó), pustimo le srce. Zelju, ohrovtu in endiviji otrebimo zunanje nagnite, pomečkane in gnile liste. Repi pa odrežemo s cimó vred tudi srce. Če hočemo zemlje, ohrovt, peso in repo shraniti v jame na vrtu, tedaj jih populimo, za hranitev v kupih pa zelenjavo lahko posekamo. Posekano zelje je tudi primerno, da ga v kleti ali drugje obesimo pod strop.

Peteršilj, korenje por, črni koren in hren niso tako občutljivi za mraz in jih imamo preko zime kar na prostem. Občutno pa se pokvarijo, če je zima vlažna in delj časa brez snega. Tudi špinačo, rožnati in kodrasti kapus ter motovilčec lahko pustimo preko zime na vrtu.

Za prezimovanje v jamah ali zakopih skopljemo na suhih prostorih na vrtu 1 do 2 m široke in 30 cm globoke jame. Na dnu raztresemo slamo, z njo pa tudi obdamo stene, tako da zelenjava ne pride nikjer do vlažne zemlje. Jam ne delajmo prevelikih ali preglobokih. Na vrhu piramidnega luča postavimo snop slame, ki skrbi, da odhajajo plini in pokvarjen vlažen zrak iz zakopa. Tudi s strani obdamo kup s slamo, nenó na nameremo zemljo in jo z desko pritismo. Okoli jame skopljemo plitev jarek in odteče no jama, kamor se odteka deževnica. Če nastopi hujši mraz, pokrijemo kup še z deskami, 30 cm debela plast listja in zemlje, ki jo menjaje polagamo na slamo, vzdreži 20 stopinj Celzija mraza.

Slično spravljamo v zakope zeljnate glave. Nad jama položimo deske, količe ali prokije, nanje natresemo listja ali slame, na katero nasujemo zemlje za kakih 30 cm. Korenine zelja zasujemo v zemljo in postavljamo glavo h glavi. Lahko pa položimo v jama na dno slamo, na katero postavimo zeljnate glave tako, da imajo korenine navzgor. Tudi na ta način se zelje dolgo drži. Ker pa zakopov ne smemo prepogosto odpirati, jih delamo manjše, da zelenjavo spravimo čim prej ven.

Prav ugodno prezimovališče je topla greda. Gredo spraznimo, vanjo pa navozimo nekaj prsti ali mivke, v katero posadimo zelenjavo (endivijo in karfijolo). Na zunanji strani dodamo stenam opaž, v katerega zatlačimo listja. Na okna razprostremo spleteno slamo, čez njo pa deske. Če zapade sneg, to zadostuje, drugače pa moramo še vse skupaj pokriti z zemljo ali listjem. Kadar nastopi toplejše vreme, moramo gredo previdno zračiti.

Tudi klet je odlična shramba za zelenjavo, mora pa biti primerno topla in suha. Na tla v kleti razprostremo deske, nato polagamo v vrstah v obliki piramide ali stožca peso, repo, črno redkev, zeleno, korenje in črni koren. Med posamezne plasti potresemo na drobno presejano zemljo ali mivko.

Vsekakor moramo imeti vsaj nekaj najpomembnejše zelenjave vedno v kleti, da nam ni treba vedno razkopavati jame. Če nimamo kleti, si pomagamo na ta način, da spravimo zelenjavo v zaboje z zemljo, ki jih potem hranimo na kakem prostoru, kjer ne zmrzuje.

Vsa prezimovališča pa je treba ob toplem in suhem vremenu zračiti, da se izmenja zrak in odplavi vlaga. Čim pa pritise mraz, prezimovališče zapremo. Ko zračimo, moramo tudi pregledati nagnite, usehle ali gnile ra-

stline in liste, da se gniloba ne širi.

Nekatere gospodinje sade v mestu peteršilj in korenje v majhne zabojčke, ki jih hranijo v drvarnici, pred sobi ali kleti. Drugim pa to ni mogoče. Da pa bodo tudi one imele svežo zelenjavo vsaj nekaj časa, naj napravijo siadeče; svež zelen peteršilj damo v večji kozarec (najboljši so kozarci za ukuhanje) in kozarec pokrijemo z debelejšo lepenko. Peteršilj ostane svež, ne da bi bil v vodi (ki se prav hitro usmrači) tudi 10 do 14 dni. Kozarec pa naj bo na hladnem in po možnosti v temi.

Varuhi svetilnika v Sahari

Nedavno so spet ugasnili prameni svetilnika v Tanezrouftu. Arabski stražnik Mulev, ki je obenem oskrboval tamošnje skladišče bencina, je umrl — za mrzlico. Služba je spet prazna in Francija išče človeka, ki bi šel v to puščavo, kjer daleč na okrog ni žive duše.

Vsak četrtek brne iz Alžira skozi molčečo Saharo veliki puščavski avtobusi. Redki potniki po četrtem postanku pri skladišču bencina št. 4 kmalu na daljnem obzoru zagledajo svetel pramen svetilnika in sprevozniki jim pojasni, da bodo kmalu pri skladišču bencina št. 5, ki stoji sredi puščave, ima stalnega stražnika, ki stanuje v majhni hišici pod njim. Vsako noč svetilnik meče svoje žarke po puščavi in daje smer omnibusom in karavanam. Ko se avto ustavi pod stolpom, radovedne in od vročine omotične potnike pozdravi po arabski šegi mož v belem plašču, ki takoj nato privali sod bencina, da postreže željnemu motoriju. Svetilnik stoji sredi Tanezroufta, 1500 km širokega, od vsakega živega bitja zapuščene puščavskega pasu, ki mu Arabci pravijo »strah pred smrtjo od žele«. Nobeno živo bitje, ne človek, ne živali, ne rastlina ne obstane v tej samotni, v nekončnem pesku. Še nihče tu ni videl nobenega grma, nobenega studenca. V dveh letih je le pet mož prišlo sem, da so v ieklenem stolpu oskrbovali luč in avtomobilskim turistom in karavanam vlivali novo uranje. Pet jih je prišlo sem, vsakega so odpeljali mrtvega.

Do l. 1937 je bila tu puščava popolnoma mrtva. Vsak se je bal in se je ognil v velikem ovinku. Tedaj pa so Francozi začeli graditi veliko avtomobilsko cesto skozi puščavo. Ker pa vozijo avtomobili, morajo biti tudi skladišča bencina. Hitro je zrastle iz peska skladišče št. 5, iz neskončne ravnine se je dvignil iekleni stolp, pod njim se je ugnezdila majhna hišica za čuvaja — vse je pripravljeno, avtomobilski promet po puščavi se lahko začne. Treba je le še človeka, ki bi se našel in prevzel težko službo.

Prvi je bil Anglež Oliver Sampton, ki se je v 54. letu svojega nemirnega življenja hotel odpočiti in si — prilike za zapravljanje ni nobene — toliko prihraniti, da bi si mogel za zadnje dni svojega življenja preskrbeti kje kak kotiček. V francoski tujski legiji je nekoliko od bliže videl puščavo in je upal, da bo zmogel. Zmogel je šest tednov, z veljo vnemo in vestnostjo. Ko je avtobus sedmi četrtek pripeljal do njegove postaje, je Oliver planil nad vozača s penami na ustih in golim nožem v roki — zblaznel je. Zvezali so ga in odpeljali v umobolnico v Alžiru, kjer še danes živi kot »cesar Sahare«.

Drugi je bil Francoz Philippe Loudin. Dve leti je bil brez posla. To ga je potrló. Zgrabil je za prvi kruh, ki so mu ga pokazali in šel v Tanezrouft k skladišču bencina št. 5. Šele nekaj dni je bil v svoji novi službi, ko pride k njemu že popolnoma izžrpana karavana. Prosi ga vode za ljudi in živali. Voda je tu dragocenost, šele čez tri dni bo prišel avtobus, ki bo pripeljal nove posode. Toda dobrosrčnega Loudina je pogled na izmučene ljudi in živali omehčal, poleg tega je še neki mož iz karavane, premeten Arabec, dejal, da točno ve, da je avtobus že na poti in mora biti v nekaj urah tu. Loudin je verjel

človeku v stiski, dal je vso vodo in sam ostal brez nje. Avtobus je prišel šele čez tri dni, toda na št. 5 je vladala grobna tišina. Ko je vozač vdrl v čuvajevo hišico, je našel Loudina mrtvega, obraz mu je silna bolečina izžela v bolestne gube.

Tretji je bil spet Francoz, Eric Chappeau, sin trgovca iz Marseillea, ki ga je posoda bencina, ki mu je ob neprevidnem ravnanju eksplodirala pod nogami, raztrgala na tisoč koscev in jih raznesla po pesku.

Četrtri je bil Amerikanec James Shelton. Vzdržal je osem mesecev. Nato je prišla mrzlica in je v samoti umrl.

Peti je bil Arabec Muley. Skoro eno leto je sin puščave vestno opravljal svojo službo, pa je zbolel in umrl — tudi za mrzlico.

Trda in neusmiljena je ta molčeča puščava, ki mori vsako življenje. In vendar — skladišče št. 5 v Tanezrouftu ne sme biti brez živega čuvaja. Svetilnik mora goriti in bencin mora imeti svojega oskrbnika, sicer je avtomobilska cesta mrtva. Zato bodo iskali novega in ni dvoma, da bi ga ne našli.

Poplava vojnih znajdb

Angleški patentni urad ima v sedanji dobi težko delo. Z vseh strani ga oblegajo razni iznajditelji in mu ponujajo svoje iznajdbe, ki naj bi omogočile uspešno obrambo domovine in uničile hudobnega sovražnika. Urad pa mora vse preizkusiti, čeprav se na prvi pogled vidi, da je vmes tudi veliko nesmiselnosti. Majhen pogled teh iznajdb nam takoj pokaže kako daleč gre najnovejša »iznajdljivost«.

Neki kemik v dolgem poročilu opisuje najuspešnejši način protiletalske obrambe doseči je treba, da oblaki zmrznejo. Na nje se postavijo topovi in konec je strahu pred sovražnimi letali. Drugi se pečajo z istim vprašanjem in predlagajo svoje načrte balonov, na katerih so obešeni topovi in topničarji. Drugi še nepriznani iznajditelj predlaga nova letala, ki so opremljena s škarjami in bombami kot bojni vozovi egiptovskih faraonov, spet eden ponuja načrte bombnikov, ki vlečejo bombe na dolgi vrvi za seboj in obletajo z njimi po sovražnikovih glavah. V teh načrtih se seveda spet pojavljajo velikanske rakete, ki naj bi vzorno služile najrazličnejšim namenu, med drugim tudi, da bi sovražna letala pehala iz ozračja na zemljo. Posebno duhovit je neki aparat, ki bi ga bilo treba pritrditi na zadnji voz vlaka. Aparat bi med vožnjo za vlakom skrivaj, kakor z neko pasto za čevlje, mazal svetle tračnice, da sovražnik ne bi mogel opaziti, kako teče proga. K hitremu koncu vojne naj bi pripomogli novi baloni z močnimi magneti, ki bi sovražnikovim vojakom trgali puške iz rok, še močnejši magneti pa bi tako med pletom balona privlačili k sebi z zemlje celo tanke in strajnice. V tej zbirki so tudi osnutki novih granat, ki bi na sovražnika bruhali bolhe in ostalo z boleznimi okuženo golazen: dalje brizgalne, ki bi sovražne vrste preskrpibile s cementom in bi tako na vsem lepem okameneli; topovi na zračni pritisk, ki mečejo v sovražne järke dolge kače; kabli z električnim tokom visoke napetosti, ki bi jih rakete vlekle preko sovražnikovih vrst. Nekdo predlaga granato, ki deluje tudi kot top, v višini izstrelji iz sebe še eno, nekoliko manjšo granato. Presenetljiv je načrt novega tanka z velikimi rezili, ki delujejo kot stroj za košnjo — ta bi sovražnika razrezal na kosce. Nekaj starejša dama pa v svoji ponudbi predlaga, da bi vojaška oblast izučila velike ptiče kormorane, ki bi topem poleтели nad Essen, kjer bi z visokih dimnikov v Kruppovih tovarnah kljuvali omet in opeko.

50 okradenih trupel. Dunajska policija je prejela grobarja, ki so ga osumili, da je neki mrtvi ženski ukradel iz spodnje čeljusti zlato zobovje. Preiskava je ugotovila, da je bil sum upravičen, in še več: pod premožom v kleti grobarjevega stanovanja so našli v pločevinasti škatli 20 zlatih mostov, 48 zlatih zob in za 280 gr raznih zlatih okraskov. Grobar je priznal, da je od l. 1936. dalje okradel 50 mrličev.

Iz naših krajev

V Ljubljano je skočil

Zgornji Kašelj, v oktobru. Nedavni večer sta dve ženski ob Ljubljani v Zgornjem Kašlju opazili ob obrežju truplo moškega. Poklicali sta sosede, ki so truplo izvlekli na suho. Med tem so prišli tudi že orožniki, ki so jih obvestili o najdbi utopljenca. Preiskali so njegove žepe in našli samo legitimacijo na ime Franc Zore in fotografijo, na kateri je bil utopljenec z ženo in otrokom. Po legitimaciji je bilo razvidno, da je utopljenec Zora Franc iz Maribora in da je bil uslužben v mariborski kurilnici. Orožniki so takoj obvestili vodstvo kurilnice o najdbi in iz Maribora so dobili obvestilo, da je bil Zora zaposlen v kurilnici državnih železnic. Nesrečni Franc Zora je bil dnevičar-služitelj v mariborski kurilnici in je odpotoval sam 1. oktobra iz Maribora nekam na Gorenjsko, kjer prebiva njegova mati. Pri materi se je zadržal samo nekaj dni, nato je pa odpotoval proti Ljubljani. Že iz Maribora je Zora odšel zelo potr in žalosten. Posebno si je gnal k srcu to, da ni dobil stalnega nameščenja pri železnici, čeprav se je močno trudil. Najbrž je po odhodu z materinega doma tavaj po deželi ter si v skrajnem obupu končal življenje v Ljubljani. Zapušča ženo in enega otroka. Njegovi tovariši, ki so ga poznali kot izredno marljivega moža, sočustvujejo z njegovo nesrečno družino.

Domačijo je zažgal in se vrgel v ogenj

Ptuj, sredi oktobra. Ignac Dominko, posestnik v Podgorici pri Veliki Nedelji, je bil dolga leta v Ameriki, kamor je bil odšel za službo. Pred kakimi osmimi leti se je vrnil domov in si kupil posestvo. Poročil se je z neko Stuhečevico, ki je imela nezakonsko hčerko, Jožefo. Zaradi te hčerke so bili v zadnjem času prepri v hiši na dnevnem redu. Ko je Dominko zvedel, da je hčerka v drugem stanju, se je njegovo nerazpoloženje še poslabšalo.

V nedeljo 15. t. m. je Dominko ves dal popival. Ko se je vrnil domov, je razbijal po hiši ter se prepiral z ženo in hčerko, kar je trajalo pozno v noč. Iz strahu pred njim sta se nato žena in hčerka odstranili iz stanovanja ter odšli spat na svisli v seno. Proti jutru je gospodar ves besen odšel v sobo, kjer je stala postelja žene in hčerke. Zanetil je pod posteljo ogenj, da bi zgoreli obe ženski. Ko je ugotovil, da žena in hči ne spita v sobi, je odšel na skedenj, zažgal slamo ter povzročil požar v gospodarskem poslopju. Da bi ženski, ki sta po njegovi domnevi spali na svislih, ne mogli pobegniti iz ognja, je odstranil lestvo, po kateri se je dalo priti do sena. Kljub vsemu sta se žena in hči pravčasno rešili iz gorečega poslopja. Hiša stoji za hribom, ki ovira razgled, zato sosede ognja niso kmalu opazili in zato gasilci niso prihiteli na pomoč. Ko so kasneje prihiteli ljudje na kraj požara, niso nikjer mogli najti gospodarja. Mislili so pač, da je kam pobegnil, ko je uvidel svoje brezumno dejanje. Šele kasneje, ko so začeli razkopavati pogorišče, so našli zogleleno truplo, v katerem so spoznali Ignaca Dominka. Po vasi govore, da je brzkone sam skočil v plamene, ko je bil ogenj največji.

Smrt železničarja na progi

Jevnica, v oktobru. Kisovec Karel, progovni obhodnik v Jevnici se je kakor običajno z jutrnjim vlakom odpeljal v Kresnice, da nastopi progovni obhod od Kresnic do Zaloga. Opoldne se je po isti progi vračal proti domu. Mimogrede se je javil še železnikemu čuvaju v Podgradu pod

Zalogram, nato pa je krenil dalje. Prav tedaj je prihajal tovorni vlak in Kisovec je stopil na kraj proge, kakor to velevalo službeni predpisi. Na nesrečo pa Kisovec ni videl, da vozi po progi tudi neka lokomotiva, ki so jo pravkar preizkušali. Naključje je nanosilo, da je prav tedaj, ko je tovorni vlak ropotal mimo njega, iz druge smeri prihitela lokomotiva. Stroj je moža zadel in ga z vso silo odbil, da ga je vrglo nekaj korakov proč in je z glavo zadel ob kamniti zid, da se mu je prebila lobanja in je bil na mestu mrtev.

Mrtvega Kisovca so naložili na voz in ga prepeljali na njegov dom v Jevnico. Pokojnik je bil šele 36 let star, njegova najstarejša hčerka je te dni dopolnila 14 let.

Svojo teto je umoril

Celje, v oktobru. Pred senatom okrožnega sodišča v Celju se je vršila te dni razprava proti 31letnemu posestniku Francu Cirnskemu iz Sel pri Brezicah, ki je bil obtožen, da je po zrelem preudarku in iz koristiljublja, da bi se rešil plačevanja preužitka, umoril svojo teto.

Cirnski se je leta 1931 poročil in z ženo je prevzel posestvo svojega očeta. Pozneje sta zakonca kupila posestvo Ivana Jeršeta v Bukovški, na katerem sta imela preužitek Ivan Lapuh in njegova žena Marija. Do januarja 1937 sta Cirnska stanovala v Bukovški. Hiša, v kateri sta stanovala, jima je januarja 1937 pogorela in ostala sta brez strehe. Takrat je bil Cirnski osumljen, da je zažgal hišo, iz katere se je Lapuhova v zadnjem času rešila. Preiskava je bila v zadnjem času zaradi pomanjkanja dokazov ustavljena. Ko je pogorela hiša, so se začeli med zakonca in Lapuhovo hudi prepiri zaradi preužitka. Razmere so postajale vedno bolj neznosne. Letos 30. maja je bila Lapuhova v Brezicah pri odvetniku dr. Zdošcu, kjer je hotela napraviti oporoko. Izjavila je, da jo Cirnski zasleduje. Zvečer je bila v Brezicah pri šmarnicah. V cerkvi je bil tudi Cirnski in po šmarnicah sta odšla skupaj domov. Dve deklici sta opazili pri gozdu Hrastnica, kako je Cirnski potegnil Lapuhovo v gozd, čuli sta še ženski krik, nato pa je vse utihnilo. Drugo jutro so našli Lapuhovo v pol metra globoki vodi umorjeno. Cirnski je bil obsojen na dosmrtno robijo.

Smrtna nesreča na izletu

Celje, v oktobru. V soboto je priredilo 21 ključavničarjev in kovačev iz Hrastnika z avtobusom podjetnika Pepela iz Laškega izlet v Logarsko dolino. Popoldne so se izletniki vračali skozi Savinjsko dolino. Ko je privozil avtobus do križišča ceste v St. Petru v Spodnji Hrušovlje, je privozil po tej cesti voz. Pepel, ki je šofiral avtobus, se ni mogel ogniti vozilu in tudi ne pravčasno ustaviti avtobusa. Ojeme zadelo s tako silo od strani v avtobus, da je predrlo steno in izstopilo na drugi strani. Pri tem je stisnilo 32letnega električarja Franča Roterja iz Hrastnika in ga prebodlo. Konj, ki je bil vprežen v voz, je zadel v šipo avtobusa in jo razbil.

Na pomoč so pozvali zdravnika, ki je hudo poškodovanega in nezavestnega Roterja naložil na svoj avtomobil in ga prepeljal v celjsko bolnico. Roter pa je že med prevozom umrl.

Tatovi krompirja napadli kmeta

Razvanje, sredi oktobra. Nenavaden spopad se je odigral v temni noči na njivah posestnika Josipa Kuhna v Razvanju pri Mariboru. Posestnik Kuhn je opazil, da mu hodijo neznanec krast krompir na njive, ki leže ob železniški progi. V nekaj dneh so mu izkopali okrog 2000 kg krompirja. Zaradi tega je sklenil, da bo ponoči svoje njive stražil. Tudi v pretekli noči je šel pogledat na njive ter res opazil tri osebe, ki so izkopavale krompir. Zagrabil je prvega tatu za ovratnik ter ga hotel odpeljati

s seboj. Tat pa je začel klicati, pa sta mu prihitela na pomoč oba tovariša, ki sta kopala na drugem koncu njive. Vsi trije so planili po posestniku, ki je imel polne roke posla, da se napadalcev obrani. S težavo se mu je posrečilo, da je izvlekel samokres in ustrelil, med tem pa je že dobil tak sunek v trebuh, da se je prekopicnil vzrak ter obležal nezavesten. Šele po preteku 20 minut je prišel k sebi ter ves zbit odšel domov. Tatovi so mu v borbi zvrili tudi levo roko. Enega izmed napadalcev pa je moral oplaziti s strelom, ker je mož zajecal, ko je počilo.

Cigani na vlomilskem pohodu

Rakitna, v oktobru. Oni dan smo poročali, da je Jože Lenič ki je ukradel Meri Mikuševi nekaj nad 7000 din. Lenič, ki se zadnji čas sploh družil s cigani, jih je pripeljal celo tolpo v naše kraje.

Nedavne noči so se splazili mlajši cigani v vas, kjer so vlomili najprej v hišo posestnika Josipa Brenceta. Iz sobe so odnesli štiri nove moške obleke, dve rjave barve in pa modro ter sivo, svršnik, črne hlače in precej perla. Ukradli so tudi precej ženske obleke, pletenih jopic, otroškega perila in 230 din. Brenceta so cigani oškodovali za okrog 3000 din. Kakor so prišli so tudi odšli in krenili ponoči naprej proti Notranjski. Ustavili so se šele v Topolu, v občini Begunje, kjer so se iste noči vdrli v hišo posestnika Antona Cimpermana. Tudi tu so odnesli novo svetlo-sivo obleko, nekoliko ponošeno temnosivo obleko, več parov čevljev, krog katoliške televadne organizacije, suknen ženski plašč, letni ženski plašč, dva hubertusova plašča, dva moška svršnika, veliko ženskega perila, več brisač, dve srebrni verižici in mrliško garnituro. Cimpermana so oškodovali za 5000 din.

Spotoma, ko so bežali v noč, so se ustavili še pri hiši posestnice Marije Zalarjeve na Gori pri Begunjah in ukradli tri moške obleke, nov črn klobuk, par novih nizkih črnih moških čevljev, sedem moških srajc, več drugega perila, več prtov, nekaj rjuh, dve odeli, dve ženski obleki in nekaj drugih predmetov, v skupni vrednosti 2500 din.

Orožniki so ugotovili, da so bili najbolj podjetni 18 letni cigan Andrej Levaković, 28letni cigan Derenja Hudorović in njegov brat Marko Hudorović. Na poizvedovanje in oprezovanje so poslali 50letno ciganko Ljubo Hudorovičevico, najbolj spretna pa je bila 20letna Tončka, debela močna ciganka, ki velja za priležnico Marka Hudoroviča.

Kaj pravijo strokovnjaki o naši prehrani

Več kot deset let so se ukvarjali strokovnjaki z vprašanjem ljudske prehrane in izsledke njihovih opazovanj je zdaj objavila znanstvena sekcija Društva narodov v posebnem poročilu.

Pravilnejša prehrana je v zadnjem stoletju močno znižala splošno umrljivost. Uporaba olja in presnega masla se je dvignila, iz česar se da sklepati, da mnoge gospodinje ne belijo jedi več samo s svinjsko mastjo, ki je težko prebavljiva in občutljivejšim organom škodljiva. Moderna prehrana stremi bolj za redilnostjo kakor pa za količino hrane. Proizvodnjo in porabo mleka, mlečnih izdelkov, sadja, sočivja in stročnic bo treba še povečati. Namesto kisa uporabljajmo po možnosti citronov sok. Po drugi strani pa priporočajo strokovnjaki, naj uživamo manj sladkorja, ki ga lahko nadomestimo z vožnejšim krompirjem.

Noseče žene, ki želijo dati življenje zdravim otrokom, bi morale jesti veliko sočivja, mnogo presne zelenjave in surovega sadja, ki vsebuje apno in rudninske soli. Brez apna se dete težko razvija in je nagnjeno k rahitidi (mehkokostnosti). Dojenje nam je še vedno vse pre malo važno. Prehrana otrok je večinoma nezadostna in napačna. Otrokom moramo dajati predvsem mleka, sadja in sočivja.

NAPISAL MIRKO BRODNIK

Srce v okovih

ROMAN

»S tem si res ne moremo pomagati,« je pritrdil Branko. »Tudi če bi še vedeli dosti več, še ne bi bili nič bližji rešitvi. Pot vodi nekeje po rovih, in koliko je teh, sem dobro videl. Na vsakih deset korakov se odpira nov. Če bi hoteli vse preiskati, bi potrebovali sto ljudi, in delali bi najmanj mesec dni. In kako naj potem doženemo, kje ravno leži zaklad? Kako bomo to odkrili?»

»Kaj če bi šli še enkrat pogledat ploščo v rovu?« ga je čez nekaj časa vprašal.

»Prav nič več ne bi zvedeli. Pravim vam, da je napis uničen, in še te besede, ki sem jih razbral, sem moral na pol uganiti.«

»Potem je ves naš tru brez haska,« je žalostno odvrnil Branko. »Sami ne moremo dalje. Leta bi potrebovali, da bi preiskali vsak kottiček v rovih. In pri tem niti ne vemo, ali so sploh zakladi še skriti v njih, ali jih ni kdo odnesel. Če so sovražniki prišli v rove, so gotovo našli sporočilo Salsina in potem je vse zastoj.«

»Mislim, da ga niso našli. Skoraj sem prepričan in glavo bi dal, da razen Sal-sina tega rova nihče ni poznal. Če bi bil ljudem znan, če bi ga bili morda odkrili sovražniki, bi bili našli v rovih ostanke mrtličev in druge znake boja, ki bi bil prav gotovo tam divjal. Vladařji so dobro skrivali svoje zaklade. Več jim je bilo do njih kakor do življenja podložnikov. Dokaz za to je, da so morali otroci, starci in žene umreti v svetišču samem, da jih torej niso pustili v rove, kjer bi se bili morda še rešili.«

»Preveč poceni dajete svojo glavo, gospod profesor. Morda je prišel napad tako nenadoma, da se niso utegnili umakniti. Skoraj bi se mi zdela ta domneva še najbolj verjetna. Da ne bi bili poskrbeli vladarji za svojo rodbino in zase?«

»Spet se motite. Vidi se vam, da se niste nikdar preveč pečali z zgodovino. Tudi psihologije starih narodov in njihovih veljakov ne poznate. Prepričan sem, da je vladar s svojimi najbližjimi pobegnil. Iz svetišča poudarim. Svetišče mora imeti še en izhod. Po njem je pobegnil vladar. Mogoče je seveda, da se je potem vrnil in vzel svoje zaklade, mogoče je pa tudi in še bolj verjetno, da za to ni imel več prilike. Takrat je bil beg težaven. Pomisliti morate, da so bila okoli in okoli uporniška plemena, ki kralju ne bi bila prizanašala. In razen tega je imel spremstvo s seboj. In beg mu je bil oteškočen, če ne celo onemogočen. Tudi to morate vzeti v pretres.«

Branko je molčal. Profesorjeve besede so bile tako tehtne, da je bil vsak dvom izključen. Slehera je bila podprta z dokazom, ki ga je zdrav razum moral priznati.

»Kje naj potem zvemo, kako priti do zakladov?«

»Profesor je samo skomignil z ramo in si podprl brado z roko.«

Nadja je še vedno ležala v travi nezavestna.

Janeza je čedalje bolj skrbelo. Dolga omotica mu je zbujala strah in bojazen za njo, ki mu je bila vse, in ki ji je bil zdaj tudi on vse. Ljubeče se je sklanjal nad njo, poslušal njeno srce, ki je tako slabotno bilo, da se mu je včasih zdelo, da je zamrlo. Dvignil ji je glavo in jo močil, skrbeče je gledal v njene zaprte oči.

Tedaj pa se mu je nenadoma od presenečenja utrgal vzklík. Videl je, kako so se zdajci premaknile njene ustnice, ki so bile dotlej kar mrtve, in kako so jele oblikovati besede, ki jih ni razumel. Čisto k njej se je sklonil in poslušal, kakor bi mu bila slehera besedica vredna življenja.

In čul je:

Zaklad... vidim ga... pod menoj je... In daleč doli je voda... V tisočerih lučih žari, in njegov lesket mi jemlje vid...

Janez je planil pokonci. V glavi se mu je zvrtilo. Nadja mu je zdrknila iz rok in se zbudila.

»Kje sem?« je tiho vprašala. Komaj da jo je čul. Besede, ki jih je pravkar slišal, so ga čisto prevzele. Ni vedel, kaj se z njim godi. Vse se je okrog njega vrtelo. Potem se je sklonil k njej in ji šepnil:

»Pri meni si, dušica. Pri meni!«

»Ali nisem mrtva?« je plaho vprašala, kakor bi se bila pravkar predramila iz mučnih sanj.

In počasni se je vsega zavedla. Kakor bise bilo zgodilo že pred leti, se ji je zdelo, da se je plazila po rovu in nenadoma izgubila svoje tovariše. Spomnila se je strahu, ki jo je prevzel, krikov obupa, ki so pošastno odmevali po brezkončnih rovih in jih ni nihče čul, spomnila se je poti čez skalovje, kako ji je ugasnila plamenica in kako je potem ždelja nad skritim jezerom in čakala, dokler ni prišel on in jo rešil. Spomnila se je poljubov in potem je vse izginilo. Le to je vedela, da je nekaj preživela v sanjah, pa se ni mogla spomniti, kaj. In potem je zagledala nad seboj Janezov obraz, ki je koprneče strmel vanjo. Dvignila je roke in se oklenila njegovega vratu.

»Tu si,« mu je rekla ljubeče. »Ti si me rešil. Brez tebe...«

»Nikar ne obujaj spominov,« jo je nežno prekinil in ji s poljubom zaprl ustnice. »Zdaj si rešena, zdaj si...«

... zdaj sem tvoja,« je šepnila.

Dvignil jo je s tal in šla sta tja, kjer so se pogovarjali Branko, profesor in Mitja.

Veseli vzklík so ju pozdravili. A vendar je bilo videti vsem, da jih nekaj teži. Profesor je bil nevoljen in Branko prav tako.

»Naprej ne moremo,« je prvi povedal profesor. »Napis je nisem mogel razbrati. Uničen je. Tisočletja so ga izbrisala. Kar sem prebral, nam nič ne pomaga.«

»Morda vam bova midva lahko kaj povedala,« se je tedaj pomembno oglasil Janez.

»Vidva?« se je začudil profesor in pograbil Janeza za roko. »Kaj vesta?«

»Ne vem, ali je res, zdi se mi pa, da bo. Še vse novice, ki sem jih tako zvedel, so se izkazale točne. Gospodična Nadja je v sanjah...«

»Gospodična Nadja! Naša lepa prerokinja!« je vzklíknil Branko in se nasmehnil. »Če je ona kaj v sanjah povedala, bo držalo. Kaj je bilo?«

»Zaklad leži skrit pod polico, kjer sem Nadjo našel!« je rekel Janez.

Te besede so vsem zaprle sapo. Profesor, ki ni poznal Nadjinega preroškega daru, se je nejeverno zasmehal.

Nadja je skomignila z ramo. »Pravijo, da je res kos prerokinje v meni. Vi moje zgodbe še ne poznate. Dostikrat se mi zgodi, da v sanjah gledam stvari, ki jih drugim ni dano videti. Niti sama za te sanje potem ne vem. Če nanese slučaj, da v sanjah govorim in kdo sliši, je tisti edina priča. Dostikrat se mi je že to zgodilo. Janez vam bo o tem lahko kaj več povedal. Če sem v sanjah rekla, da je zaklad pod polico, kjer sem se izgubila, potem je tam!«

»Jutri se prepričamo,« je rekel profesor. »Danes je prepozno in tudi utrujeni smo že. Še eno noč bomo že potrpeali. Gospodična je potrebna počitka in vi, Janez, tudi. Dovolj sta danes preživela!«

Počasi so se vrnili v šotor.

Čeprav je bil še dan, sta pol ure nato Janez in Nadja spala kakor ubita.

Štirinajsto poglavje ZAKLAD

Uranko, ki ni mogel spati, je komaj pričakal, da so na vzhodu zbledele zvezde. Po-

51

klical je profesorja, da se pogovorita, kako naj izkoristijo dan, ki je pred njimi. Ob šestih so zbudili še Janeza in Nadjo in potem so se pripravili na pot. Vzeli so s seboj vse, kar so mislili, da jim bo prav prišlo in šli proti vohu v svetišče.

Poti v rov ni bilo težko najti. Sledovi plamenic so jo dovolj jasno kazali. Komaj uro potem ko so stopili v svetišče, so se že stiskali pod previsom, ki je skrival zakladnico.

Plamenic so imeli dovolj s seboj in jim ni bilo treba z njimi varčevati. Tudi votlina nad jezerom je bila visoka, tako da jih dim ni dušil. Branko je prvi splezal čez previs in skočil na polico, kjer je prešnji dan Janez našel Nadjo.

Pogledal jo je, toda ko se je čez nekaj časa vrnil k tovarišem, je rekel z razočaranim glasom, da ni na polici nikakih sledov o skritem vohu.

»Počakajte malo!« se je takrat oglasil profesor in za trenutek pomislil. »Morda mi bodo tukaj pomagale besede, ki sem jih s težavo razbral na kameniti plošči, ki jo je napisal Sal-sin. Kako že pravi... Nekaj o vodi govori. Sodim, da bo vhod pod vodo. Le kako priti tja?«

»Jaz grem pogledat,« se je tedaj oglasil Mitja, ki se mu je že kar zamalo zdelo, da se zanj skoraj ne menijo. »Če je vhod pod vodo, potem bo treba plavati in to znam dobro.«

Splezal je po skali navzdol in vtaknil roko v vodo.

»Voda je topla,« je rekel presenečeno.

»Čudno,« je zamrmral profesor. »Morda izvira na dnu kak topel vrelec. Sicer je malo čudno — apnec in topli vrelec — toda mogoče je vse. Pa, saj nas to zdaj ne briga. Če je voda topla, kar v podzemeljskih votlinah navadno ni, tem bolje.«

Medtem se je Mitja sleknil in skočil v jezero. Pljusek vode jih je oškropil in šumenje valov je odjeknilo po vsej votlini.

Napeto so gledali za njim. Dolgo ga ni bilo videti, potem se je nenadoma prikazal na površje. Splaval je k bregu.

»Od nekod mora teči voda v to jezero in na drugi strani odtekat,« je jel pripovedovati ves zasopel, ko je skočil na suho. »Enkrat me je zagrabi Itok vode in ni dosti manjkalo, da nisem izginil v vrtincu. Tudi ob stenah je več manjših votlin, odkoder voda priteka ali se izteka. Samo na levi, menda ravno pod polico, je nekaj kakor majhen zaliv. Morda je tam vhod...«

»Tam bo,« je rekel profesor. »Ali je pot težka?«

»Mislim, da ne bo,« je odvrnil Mitja. »Naprej gre malo navzdol, morda poldrug meter ali dva pod gladino. Nato se dno dvigne. Delj pa nisem šel.«

»Skoči še enkrat in poglej,« mu je velel profesor. Še preden je dogovoril, se je Mitja potopil v vodo. Splaval je naprej in jel v temi, ki so jo plamenice le slabo razsvetljevale, iskati vhod. Ko je bil v malem zalivu, je res opazil, da se dno počasi dviga, dokler se ni pokazalo iz vode. Tam je zagledal veliko kamenito ploščo, ki je zapirala vhod. Naglo se je vrnil k našim znancem, ki so nestrpno čakali, in jim povedal, kaj je odkril.

»Da, vaše sanje bodo resnične, gospodična,« je takrat rekel profesor in stisnil Nadji roko. »Zdaj nam ostane le še, da pridemo tudi mi do vhoda pod vodo. Plavati znamo vsi, kaj? se je obrnil k svojim tovarišem.«

Vsi so znali. Drug za drugim so poskakali v vodo in plavali za Mitjo, ki jim je kazal pot.

Pred kamenito ploščo so se zbrali.

»Kako naj to odstranimo?« je vprašal Branko.

»Nič lažjega,« se je zasmehal profesor. »Poznam ta sistem.«

Ob strani je molela iz plošče velika kamenita zagozda. Obesil se je nanjo in naročil prijateljem, da so se uprli ob spodnji konec plošče. Ksala se je počasi premaknila, zastokala, kakor bi jo bil nekdo prebudil iz tisočletnega spanja, in potem se je zasukala navznoter. (Dalje prihodnjič)

RADIO

LJUBLJANA

od 29. do 5. novembra 1939.

Nedelja, 29. oktobra: 8: Šramel »Stirje fantje«. 9: Napovedi poročila. — 9.15: Plošče. — 9.45: Verski govor. — 10: Prenos cerkvene glasbe. — 11: Plošče. — 11.30: Koncert. — 13: Napovedi, objave. — 13.20: Solistični koncert: Klarinet in klavir. — 17: Važnost poskusa v kmetijskim obratu. — 17.30: Domač koncert. — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Pesnik Srb Milutin. — 19.40: Objave. — 20: Ameriški Slovenci igrajo in pojo (plošče). — 20.30: Violinski koncert. — 21.15: Plošče. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: V odlični igra radijski orkester.

Ponedeljek, 30. oktobra: 7: Plošče. — 7.15: Napovedi, poročila. — 7.30: Plošče. — 12: Plošče. — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Koncert radijskega orkestra. — 14: Poročila. — 18: Močnje duševnega zorenja. — 18.20: Morje (suita). — 18.40: Naša posest na Jadranu. — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Gospodarski pionir Hercegovine. — 19.40: Objave. — 19.50: Zapimivost. — 20: Iz čemeretnega sveta. — 21.15: Trio za flavto, gosli in čelo. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Moistri harmonike (plošče).

Torek, 31. oktobra: 7: Plošče. — 7.15: Napovedi, poročila. — 7.30: Plošče. — 11: Proslava Jadranskega dne. — 12: Srečanja na Balkanu (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Koncert radijskega orkestra. — 14: Poročila. — 18: Plošče. — 18.40: Ideja stvarstva. — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Naloga našega šumarstva. — 19.40: Objave. — 19.50: Deset minut zabave. — 20: Koncert balalaik (plošče). — 20.30: Prenos skladb skladatelja L. M. Skerjanc. — 21.30: Fjodor Šaljanin (plošče). — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Veseli zvoki.

Sreda, 1. novembra: 9: Napovedi, poročila. 9.15: Prenos cerkvene glasbe. — 10.30: Verski govor. — 10.45: Duhovne pesmi (plošče). 11.30: Praznični koncert radijskega orkestra. 13: Napovedi. — 13.02: Tercet sester Stritarjevih. — 13.50: Godalni kvartet za flavto, violino, violo in čelo. — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura. — 19.40: Plošče. — 19.50: Uvod v prenos. — 20: Prenos iz ljubljanske opere v odmoru napovedi, poročila.

Četrtek, 2. novembra: 7: Plošče. — 7.15: Napovedi, poročila. — 7.30: Plošče. — 12: Plošče. — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Kvintet pihal. — 14: Poročila. — 18: Besni zvoki (plošče). — 18.40: Slovenščina za Slovence. — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura. — 19.40: Objave. — 19.50: O planinskem mladinskem domu SPD. — 20: Koncert. — 21.15: O sonati. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Zvezdniki in zvezdnice.

Petek, 3. novembra: 7: Plošče. — 7.15: Napovedi, poročila. — 7.30: Plošče. — 11: Varčimo. — 12: Plošče. — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Koncert radijskega orkestra. — 14: Poročila. — 18: Zena in tuiski promet. — 18.20: Dijaška zabava (plošče). — 18.40: Francoščina. — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura. — 19.40: Objave. — 19.50: O planinskem mladinskem domu SPD. — 20: Koncert. — 21.15: O sonati. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Zvezdniki in zvezdnice.

Sobota, 4. novembra: 7: Plošče. — 7.15: Napovedi, poročila. — 7.30: Plošče. — 12: Plošče. — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Plošče. — 14: Poročila. — 17: Otroška ura. — 17.50: Pregled sporeda. — 18: Za delopust igra radijski orkester. — 18.40: Pogovori s poslušalci. — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura. — 19.40: Objave. — 20: O zunanji politiki. — 20.30: Nekaj starih, nekaj novih o previdih in strahovih (Pisan večer). — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Za konec tedna igra radijski orkester.

Zenski vestnik

Za kuhinjo

Pečeni krompirjevi štruklji. Dan poprej skuhaj kilo krompirja v obličah. Drugi dan krompir olup in na ribežnu zribaj K pretlačenemu krompirju primešaj 10 dek moke, eno jajce in malo soli ter umesi v testo. Od umešenega testa odreži primerno velik kos in ga razvaljaj. Pomaži z gosto češpljevo mezo, zvij v štrukelj. Ko si vse testo porabila in štruklje naredila, jih na vroči masti po obeh straneh lepo ocvri (kakor krofe). Ocvrte posuj s sladkorjem v prahu in daj kot mečnato jed na mizo. Testa ne vzemi za posamezen štrukelj, preveč ker so potem štruklji predebeli in se prepočasi ocvrejo.

Ocvrte gobe. Pol kile srednje velikih gob očisti in zreži za prst debele kose, osoli in malo popopraj. Vsak kos gobe povaljaj v moki, nato v raztepenem jajcu in še v drobtinah, nato posamezne kose ocvri na vroči masti. Zraven daš solato ali paradižnikovo omako.

Lovska pečenka. Kilo pljučne pečenke očisti vseh kožic in zreži na pet delov v zrezke. Zrezke potolci, osoli popopraj in potolci v moki. Mast razbeli in jih hitro opecij po obeh straneh. Opečene pečenke namast na stresi eno drobno zrezano čebulo, pest zrezanih jurčkov sesekljane zelenega peteršilja ter malo popraj. Nato posuj z moko (eno žlico) in ko moka malo porumeni, priliči četrt litra belene vina in ko prevre, noter položi zrezke, dodaj še malo limonove lupjnice in še imaš žličico sesekljanih kaper ali žlico kumaric iz kozarca. Priloži še malo vode ali juhe (nač po potrebi), kožo pokrij in postavi v pečico kjer naj še opeče 15 in počasi tri četrti ure. Zraven daš solatono in oljno.

Krompirjevi krofi. Nadevani z mesom. Kilo krompirja skuhaj v obličah ga očedi, olup in pretlači skozi sito. Dodaj 20 dek moke, dve jajci in malo soli. Testo hitro umesi, nato s prtičem pokrij in pusti da počiva pol ure. Sedaj testo tenko razvaljaj in zreži z obredcem za krofe. Vsek krof nadevaj z zmeltem kuhanim ali pečenim mesom, položi drug kos izrezane testa brez mesa ob robovih dobro zatlači, da ne gleda nadev in nato ocvri kakor že cvreš krofe. Nadev iz mesa takole pripravljaj: ostanke mesa zmeli. V kazeji razbeli malo masti, prepraži žličico sesekljane čebule, prideni zmleto meso, malo popopraj in če je nadev zelo gost in suh, dodaj žličico kisle smetane in ko se malo shladi, dodaj še eno jajce malo sesekljane peteršilja. Daš s solato ali gobovo omako na mizo.

Praktični nasveti

Nasveti, ki koristijo, vsaki gospodini

Staro pravilo pravi: kolikor mila porabi posamezen narod, po tem se da presoditi stopnja njegove kulture. Proizvajanje mila je danes tako veliko in različno da je pristopno najširokomašnejšim slojem. Ne bomo naštevali katere mila je dobro, bodisi v gospodinske svrhe ali toaletne. Podali vam bomo nekoliko besed o uporabi mila. Pri kuhanju moramo paziti na kakovost in ceno mila. Vzemimo komad, ki stane 5 do 10 dinarjev, če je milo trdo, pomeni, da je tudi suho. To milo bo ceneje kakor ono, ki stane 4 do 5 dinarjev, je vlažno in mehko in se strdi, se ga polovica posuši. Vsako kupljeno milo je več ali manj vlažno in mehko, zato je dobro kupovati večje količine, posebno za veliko pranje perila in pustiti, da se nekoliko tednov suši. Suho milo se ne topi tako hitro, kakor pa mehko milo. Ne sme se zameriti, če si gospodinja nabavi za več mesecev za naprej mila; to ne pomeni razsipnost nego ravno nasprotno, ker je to štednja za denar in material.

Tudi toaletno milo se mora znati ohraniti, čeprav se ga vedno suhega in trdega kupuje. Največja napaka pri uporabi toaletnega mila je, če se ne pazi, kako mokrega od-

ložite. Po uporabi mora milo stati na suhem mestu tako, da se voda odteče, sicer se pri drugi uporabi raztopljeni del razgubi po vodi, s čimer se dela nepotrebna škoda. Ostanke toaletnega mila ni potrebno zavreči in tudi ni dobro uporabljati ga za kuhanje perila, ker barva in vonj nista primerna za pranje perila. Koščke dišečega mila lahko, če so mehki, v roki skupaj stisneš, a še bolje je, koščke mila prav drobno zrezati, nanje naliti tople vode in pustiti čez noč, da se milo raztopi in potem prekuhati. Milo naj vre četrt ure, med pranjem ga večkrat premešaj in pazi, ker rado prekipi. Potem splani z mrzlo vodo primerno posodico, noter zlij prekuhano milo in pusti do drugega dne. Drugi dan pri vrhu posode z nožem malo obreži, da se odloči od posode in milo stresi na ravno in deni na peč sušiti.

Naši na tujem

Iz kolonij naših ameriških rojakov

Novi grobovi v Ameriki. V Clevelandu so umrli: Frančiška Škofar, stara 14 let; Katarina Lazer, stara 51 let; Frida Lavrič rojena Kufin, stara 25 let in Jožef Erbežnik, star 62 let. V Detroitu je umrla Margareta Jakše, vdova po starem slovenskem priseljencu Matiju Jakšetu. V Imberialu je umrl Janez Eržen, star 25 let, rojen v Ameriki kot sin znanega slovenskega trgovca Janeza Eržena. V Pueblu je umrla Marija Stencer, stara 53 let, doma s Koke na Dolenskem. V Leadville je umrl Martin Jámnik. V La-Salle je zadela kar Frenčiško Zaveril. Pokojna je bila stara 58 let, doma iz Dola pri Celju. V So. Chicagu je umrla Marija Strubeli, rojena Staidohar, domaviz vasi Podgrad, fara Stari trg ob Kolpi. V Greensburgu je podlegla težki operaciji Pavlina Koveles, rojena Sever.

Iz Lübssee-ja (Mecklenburg, Nemčija) nam pišejo:

Dovolite nam, da se tudi mi, skupina sezonskih delavcev v Nemčiji, enkrat oglasimo v »Domovinu«, da si žalostno novice. Ko smo se letošnjo pomlad težkih src poslavljali od doma, pač nismo slutili, da se jeseni po trudnem delu ne bomo vrnili vsi, da nam bo tučina enega za vselej iztrgala. Bilo nas je skupaj 13, a kruta smrt nam je tik pred vratovi iztrgala mlado življenje. V cvetu 24 let nas je 12 t m za vedno zapustil Meški Josip, doma iz Nuskave v Prekmurju. Niti takojšnja zdravniška pomoč mu ni mogla rešiti življenja. Kako je bil bokožnik priljubljen so pokazali številni venci, ki so mu jih prinesli rojaki s sosednjih velenosestev in tukanjski domačini. Ni se našlo suho oko v trenutku, ko so na krsto začele padati prve grude tuje zemlje.

Dragi Josip, naj ti bo tuja zemlja lahka! Nam boš ostal v trdnem spominu, tvojim svobojcem pa izrekamo preko »Domovine« svojo najiskrenejšo sožalje.

Iz Eving-Lindenhorsta (Vestfalsko) nam pišejo: Pred dobrim mesecem je umrla po dolgem trpljenju gosha Frančiška Mramorjeva, rojena leta 1859 v Podšredli, po rodu Zupanova. Pokojnica in njen mož sta živela nad 30 let na Vestfalskem. Doživela je 80 let in je zmerom rada citala »Domovino«. Bila je zavetna Slovenka. Njen mož je član Jugoslovenskega narodnega podzemnega društva. Je že tudi star 86 let, a imajo zadosti čil. Kako je bila pokojnica priljubljena je pokazal njen pogreb, ki se ga je udeležila velika množica. Društveni predsednik Friderik Poljšek, ji je položil venec na grob ter, zgovoril lepe poslovnice besede. Bodi ji lahka tuja zemlja, preostalim pa izražamo naše sožalje.

**Postani in ostani član
Ciril Metodove družbe!**

Zanimivosti

× **Muha najhitreje živo bitje.** Čeprav hoče biti človek s svojimi tehničnimi izumi najhitreje živo bitje na suhem in na vodi, pripada hitrostno prvenstvo v zraku žuželkam. Človek, prepuščen lastnim silam, doseže v teku samo hitrost 32 km na uro. Na drsalkah poveča svojo hitrost za 7 km, na kolesu doseže hitrost 120 km, v dirkalnem avtomobilu pa 480 km. Na vodi je dosegel človek 208 km na uro. Najhitreje živo bitje na svetu je muha cephonomia. Samica doseže okrog 980 km na uro, samec pa celo 1310 km. Eden najboljših ameriških poznavalcev žuželk in mrčesa, ki je več let proučeval zlasti omenjeno vrsto muh, pravi: V gorah v višini blizu 4000 m sem videl, kako je letela mimo samice cephonomia. Komaj sem opazil, da je švignilo nekaj mimo mene. Muha je letela najmanj s hitrostjo 135 m v sekundi.

× **Koristno drevo.** Najbolj koristno drevo je po vsej priliki palmirska palma. Kjer ta palma rase, jo proslavljajo v svojih pesmih in pravijo, da se da uporabljati na osemsto različnih načinov. Domačini na Cejlonu uporabljajo n. pr. nje izredno trdi les za gradnjo hiš in za vsakovrstno orodje, ki ga potrebujejo doma in na polju. Iz njenih listov izdelujejo strehe, rogoznice, klobuke, košare, paljače in druge stvari. Iz soka palmirskih palm pridelujejo sladkor in alkoholno pijačo arak, iz njenih sadežev pa okusno mnezgo. Korenine palme izvrstno gorijo in dajejo več vročine nego vsak drug les. Iz vlaken lubja pa izdelujejo vrvi in druge pletenine.

× **Zdravilna slina.** Rane v ustih se celijo zelo hitro in dobro, a že od pamtiveka so menili, da se zdravijo tako hitro zaradi slin. Ljudje so tudi opazovali, da si živali rane lijejo in da se te rane potem le redkokdaj ognojijo. Ta opazovanja je utemeljila v najnovjšem času tudi znanost. Našla je namreč v slini snovi, ki imajo zadržujoč vpliv na rast bakterij. Istočasno so našli v slini tudi snovi, ki imajo sposobnost, da spremenijo bolezenske lastnosti bakterij. Iste snovi so v ostalem ugotovili tudi v sluzastih izločinah nosa in črevja, tako da ni več čudno, da ti organi razmeroma redko obolijo, čeprav so bakterije stalno v njih. Za rane v ustih pa prihaja v poštev tudi snažilni vpliv, saj se ta stalno izločuje, razen tega pa je ustna duplina dobro oskrbovana s krvjo. Zadnji dejstvi sta sploh najboljša zaščita zoper ognojitve.

× **Dekleta pojdejo na nabor.** V nemških mestih se začenja te dni nabor deklet, rojenih v letih 1920 in 1921. To je prvi primer nabora za ženske v Nemčiji. Potrjena dekleta bodo uvrščena v bataljone ženske obvezne delovne službe. Bataljoni bodo zaenkrat nastanjeni v bivših taboriščih moške delovne službe, ki so zaradi vpoklica mladencev v vojaško službo izpraznjena, pozneje pa bodo za dekleta zgrajena posebna taborišča. Obvezne delovne službe so oproščena dekleta, ki so že v službah, učenke v raznih obrtih in učenke javnih šol. V bodoče ne bo moglo nobeno nemško dekle pričeti z visokošolskim študijem, dokler ne bo odslužilo obveznega leta delovne službe. Nastop obvezne delovne službe je mogoče odložiti največ za leto dni, nikakor pa se ni mogoče trajno oprostiti. Obvezna delovna služba za ženske ni uvedena le za vojno dobo, temveč je uvedena kot trajna.

× **Žensko delo v Rusiji.** V sovjetskoruski državi so v poslednji dobi vpregli ženske v taka dela, ki so jih doslej samo moški opravljali. Nedavno je izšel razglas, ki se v njem ženske pozivajo, naj se prijavijo kot šoferke traktorjev. Potrebni je bilo 100.000 žensk za to moško delo. — Tudi pri rudnikih uporabljajo ženske za kopanje premoga. Mimo tega jih nastavlja bolj in bolj v industrijskih podjetjih, kjer nadomeščajo delavce ob času njihovega dopusta. Otroška zavetišča in po-

moč gospodinjam naj bi pa pripomogla tem ženskam, da se hkrati morejo tudi brigati za gospodinjstvo.

× **Električno oko nadomestuje ključ.** Da bi se roke zobozdravnikov in njihovih pomočnikov pri odpiranju omaric in predalov z instrumenti ne okužile z bacili, so v Ameriki zgradili novovrstno omarico za instrumente, ki nima sploh nobenih ročajev in ključev. Svetlobna stanica, tako zvano električno oko, je tu prevzela vlogo ključa. Če se z gibom roke prekine žarek, ki pada na električno oko, se sproži mehanizem, ki odpre omarico, z večkratno ponovitvijo tega giba, pa se odpre poedini predali. Zdravniku sploh ni treba, da bi se omare dotaknil, zato se je možnost, da bi s svojimi rokami prenesel bacile v bolnikova usta, zelo zmanjšala.

× **Kmet obiskal konja na bojišču.** V neki vasi za Siegfriedovo črto so nekemu kmetu vzeli konja za vojno službo. Kmet je bil tako navezan na žival, da se je navzlic svojim 70 letom odpravil peš na 50 km dolgo pot do Siegfriedove črte, samo da bi pogledal, da-li za konja dobro skrbe.

× **Čevlji za ovce.** Neki argentinski pastir je iznašel čevlje za ovce v Patagoniji. Tu so namreč začele ovce bolehati zato, ker so ondotna tla tako izsušena, da so poškodovale ovcam noge. Zdaj so v Buenos Airesu naredili mnogo parov ovčjih čevljev iz kavčuka, in zares so zdaj patagonske ovce zdrave.

× **Sioni in kamele delajo v Nemčiji.** Vojna je tudi živalske vrtove v Nemčiji hudo prizadela. V Londonu in Parizu so odstranili vse zverine iz živalskih vrtov in jih odpeljali na deželo. Hagenbeckov zoološki park v Hamburgu pa je ostal tudi med vojno v polnem obsegu. Obdali pa so ga s posebnimi zaščitnimi pripomočki zoper letalske napade. Zverine so jako dobro spravljene za dvojnati omrežjem. Če bi n. pr. izbruhnil v parku ogenj, bi bilo zverine mogoče hitro spraviti v zunanje, proti ognju zavarovane kletke. Če bi se izkazalo, da bi morali zmanjšati število živali, bodo ostale v Stellingenu samo plemensko važne. Vse druge živali, zlasti pa zverine, bodo poslali v Rusijo in jih ondi namestili v tiste živalske vrtove, ki jim še nedostaja zverin. Kasneje pa bodo Rusi poslali v Nemčijo ruske in azijske zverine. Pomorske leve in pomorske slone, tjunje in pingvine bodo tako poslali v živalske parke nordijskih dežel. Živali, ki so uporabne za delo, pa ostanejo v Nemčiji. Tako so že zdaj sloni in kamele vpreženi v delo na polju. Sioni nadomeščajo traktorje, kamele so kakor konji in voli vprežene v plug...

× **Sladkorne karte na Danskem.** Z začetkom tega meseca je stopila na Danskem v veljavo stroga omejitev nakupovanja sladkoria. To živilo se dobi tam odslej samo še na karte.

Za smeh in kratek čas

DOSMRTNA ZAPOSILITEV

Gospod: »Dovolite, da se vam predstavim. Sem zastopnik vašega krojača, ki me je pooblastil, da izterjam od vas vse njegove terjatve.«

Dolžnik: »Potemtakem vam moram pa čestitati, ker ste dobili dosmrtno zaposlitev.«

PREVEČ.

Jože: »Če bi videl mojo nevesto! Njena postava, oči, lasje, zobje, roke — vse to kar govori.«

Tone: »Križ božji! Moji stari govori samo jezik, pa mi je še tega preveč.«

NADZORNIK V ŠOLI

V šolo pride nadzornik, se ozre po razredu in pravi:

»O, če bi mogel zopet sedeti tako v klopi kakor sem sedel nekoč.« Potem se pa obrne k najbližjemu učencu in ga vpraša:

»Zakaj misliš, da si to želim?«

Učenec pogleda nadzornika naravnost v oči in odgovori: »Zato, gospod nadzornik, ker ste že vse pozabili, česar ste se takrat naučili.«

PRED SODIŠČEM

Sodnik: »Obtoženec, branite se vendar proti obtožbi.«

Obtoženi tolovaj: »Ne morem se, gospod sodnik, ker so mi vzeli samokres.«

MALI OGLASI

Dekle, staro 17 do 25 let, za vsa gospodinj-ska dela išče za takoj boljša družina na deželi. Ponudbe na upravo »Domovine« pod »Pridno dekle«.

Tekač, 14 let star, pošten, priden, zdrav, živahen in pripraven se sprejme. Oglasiti se v hotelu Sion, Ljubljana.

Mlinarja, okretnega za kmečki mlin v laškem okraju iščem. V najem ne dam. Drago Pšeničnik, Ljubljana, Carja Dušana 18.

Iščem mlado, čedno natakario za boljšo gostilno na deželi. Prednost ima takšna, ki je že služila pri gostilni. Ponudbe na upravo »Domovine« pod »Takoj 18«.

Posestvo pri Ptujju naprodaj. 3 njive, nova hiša, gospodarska poslopja in veliki vrt z brajdo prodam za 35.000 din. Plačljivo 12.000 v gotovini takoj, ostalo obročno v 10 letih. Polajžar, Draženci 28. Ptuj.

POSESTVO PRI PTUJU.

prvovrstne njive, travniki, gozdi in gospodarska poslopja. 35 oralov, prodam. Dru-ga pojasnila daje lastnik Cimerman Ivan, Pacinje, pošta Moškanjci pri Ptujju.

»Orodolin« očisti obleko vseh madežev. Sve-tovnoznano. Zahtevajte ga povsod!

SAMO 98.—

- 63719 Po ceni in dobra zapestna ura Shock Proof, lepo kromirano ohišje s svetlečimi številčkami in kazalci. Din 98.—
63796 Ista z anker kolesjem na kamne tekoča s sekundnim kazalcem. Din 185.—
63710 Ista s prima anker kolesjem na 15 kamnov s sekundnim kazalcem. Din 260.—

Zahtevajte cenik, zastoj in poštne prosto.

H. SUTTNER, Ljubljana 6

Lastna protokolirana tovarna ur v Svici.

NOV REDILEN PRAŠEK

»REDIN« za prašice. — Vsak kmetovalec si lahko hitro in z malimi stroški zredi svoje prašice. Zado-stuje že 1 zavitek za 1 prašica ter stane 1 zav.

6 din, po pošti 12 din, 3 zav. po pošti 24 din, 4 zav. po pošti 30 din. Mnogo zahvalnih pism.

MOŠTOVA ESENCA MOSTIN

Z našo umetno esenco Mostin si lahko vsakdo z malimi stroški pripravi izborno, obstojno in zdravo domačo pijačo. Cena 1 stekl. za 150 litrov din 20.—, po pošti din 35.—, 2 steklenici po pošti din 55.—, 3 steklenice po pošti din 75.—

Pazite, pravi »Redine« in »Mostine« se dobi samo z gornjo silko in ga prodaja za kranjski del Slovenije drogerija KANC, Ljubljana, židovska ul. 1 a.

Za štajerski del Slovenije in Prekmurje pa samo drogerija KANC, Maribor — Gosposka ulica 34.